

JEDINSTVENA LIČNOST I AUTENTIČNOST

Obrazloženje Žirija za dodelu nagrade 'DOBRIČIN PRSTEN' u 2006. godini

pripadne BORIVOJU BORI TODOROVIĆU.

Glumac Bora Todorović spada u grupu onih dramskih umetnika čija jedinstvena ličnost svakoj ulozi obezbeđuje sugestivnost i autentičnost, u njegovoj interpretaciji svi likovi deluju prepoznatljivo, neposredno i živo.

U pozorišnoj biografiji Bore Todorovića teško je naći klasične role, ali je on sam mnoge od svojih uloga načinio klasičnim.

Posle uloga u Beogradskom dramskom pozorištu i Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, na sceni Pozorišta Ateljea 212 odigrao je niz likova u dramama najznačajnijih savremenih domaćih i stranih pisaca.

Bio je jedan od retkih prvih i malobrojnih glumaca čiji je talenat nepogrešivo prepoznao poetiku novog, poetiku modernog.

Mortimer Braster iz 'Arsenika i starih čipki' jedna je od njegovih prvih uloga koje danas prepoznavamo kao "Borinu ulogu". Svi njegovi antijunaci od Levog Halfa ('Kafanica, sudnica, ludnica' Brane Crnčevića), Todora II ('Krmeci kaš' Ace Popovića), Vitomira ('Razvojni put Bore Šnajdera' Ace Popovića), Odadžije ('Kape dol' Ace Popovića),

Vojnika ('Rado ide Srbini u vojnike' Bore Čosića), Gojka Marića ('Ranjeni orao' Mir-Jam/Mihiz), Lakija Topalovića ('Maratonci trče počasni krug' Dušana Kovačevića), Mileta ('Čudo u Šarganu' Ljubomira Simovića), Radnika ('Protuve piju čaj' Dragoslava Mihajlovića), Šarova ('Pseće srce' Bulgakova), pa sve do Glumca Belog ('Lari Tompson - tragedija jedne mladosti' Dušana Kovačevića) i Maksa ('Povratak' Harolda Pintera), predstavljaju, svaki za sebe, delice jedne posebne glumačke osobnosti, glumca tako čudesno prirodnog i neposrednog šarma. Jovan Hristić je u kritici predstave 'Maratonci trče počasni krug', za Boru Todorovića kao Lakija Topalovića napisao da nas je do suza nasmejao, a u kritici 'Psećeg srca' da je "... Todorović bio virtuozan kao pas-čovek i ni jednom nije podlegao iskušenju da svoju komiku pretvori u "limunaciju" l'art pour l'art komike, on je uspeo da glumački oživi stravičnu Bulgakovljevu zamisao da granica između čoveka i životinje nije tako sigurno povučena kao što se to nama u našoj ljudskoj nadmenosti čini i odigrao je svog Poligrafa Poligrafovića Šarova slivajući ljudsko sa životinjskim i životinjski sa ljudskim tako da nas je sve podilazila laka jeza..."

Upečatljivo oživljavajući neobične karaktere iz komada naših savremenih autora koji su se na sceni Ateljea 212 pr-

vi put predstavljali jugoslovenskoj pozorišnoj publici - jedinstvenim glumačkim sredstvima, Bora Todorović je značajno učestvovao i u stvaranju čuvenog ateljeovskog stila glume koji je obeležio naše pozorište. Iako jedan od naših najznačajnijih komičara, Bora Todorović je glumac koji jednakom snagom otkriva dubine najkompleksnijih dramskih likova.

Značajni deo bogate glumačke karijere Bore Todorovića odnosi se i na druge medije - na film i televiziju - u kojima je podjednako karakterističnim stilom igre stvarao svoje likove. I mi kolege i stručna i šira javnost sećamo se njegovih ostvarenja u filmovima 'Koraci kroz maglu', 'Roj', 'Stići pre svitanja', 'Mister Montenegro', 'O pokojniku sve najlepše', 'Balkan ekspres' 1 i 2, 'Balkanski špijun', 'Nacionalna klasa', 'Tajvanska kanasta', 'Maratonci trče počasni krug', 'Ko to tamo peva', 'Dom za vešanje', 'Podzemlje', 'Profesionalac' ..., kao i u tv - serijama 'Sivi dom', 'Diplomci', 'Čeo život za godinu dana', 'Ljubav, ah ljubav', 'Radanje radnog naroda'...

U biografiji velikog glumca Bore Todorovića zabeleženo da je nagrađivan mnogim nagradama i priznanjima, kao što su:

Sterijina nagrada za ulogu u predstavi 'Maratonci trče počasni krug'

Nagrada Festivala Malih i eksperimentalnih scena za ulogu u predstavi 'Veština'

Nagrada Čuran - četiri ove nagrade za uloge u predstavama 'Maratonci trče počasni krug', 'Mrešćenje šarana', 'Pseće srce', 'Lari Tompson-tragedija jedne mladosti'

Zlatni medaljon Ljubiša Jovanović za ulogu u predstavi 'Lari Tompson-tragedija jedne mladosti'

Nagrada Zoranov brk za ulogu u predstavi 'Povratak'

Nagrada za životno delo 'Pavle Vušić' Udruženja filmskih glumaca Srbije

Nagrada Grand prix za ulogu u filmu 'Profesionalac' u Kanu

Filmska nagrada Naissa (Čele kula) za najboljeg glumca Filmskog festivala u Nišu, za ulogu u filmu 'Profesionalac'

O glumi Bore Todorovića vrlo tačno je izneto u predlogu Ateljea 212.

Citiramo: "Bora Todorović je na sceni stvorio karakterističan stil igre - ležeran, opušten, iznutra s tugom osmehnut, šeretski, ali blag, gotovo nežan. On je veliki glumac koji sa publikom može da čini što mu je drago. On je čovek - umetnik dovoljno jak da odraste tek toliko koliko treba da se maštovito dete u njemu ne uspava i ne zaboravi kreativne moći kojima raspolaže."

Zbog svega toga, Dobričin prsten od danas sija i na Borinoj ruci.

U Beogradu, 09.11.2006. g.

U ime Žirija za dodelu Nagrade Dobričin prsten Stevan Gardinovački, predsednik

U NARODNOM POZORIŠTU U BEOGRADU DODELJENA NAGRADA 'RAŠA PLAHOVIĆ'

VLASTIMIRU ĐUZI STOJILJKOVIĆU

(Foto: Srđan Mihić)

MLAD GLUMAC POSVEĆEN POZIVU

Obrazloženje Žirija povodom dodele nagrade 'MILOŠ ŽUTIĆ'

Goran Jevtić (Foto: Đorđe Tomić)

Žiri u sastavu Maša Stokić, predsednik, Milan Puzić, zamenik predsednika, Ljiljana Đurić, Biljana Maksić i Jug Radivojević, na osnovu rezultata javnog glasanja, većinom glasova je odlučio da se ovogodišnja Nagrada „Miloš Žutić“ Saveza dramskih umetnika Srbije za najbolju ulogu premijerno izvedenu u periodu od 30. juna 2005. do 30. juna 2006. godine dodeli GORANU JEVTIĆU za više uloga u predstavi „Okamenjeni princ“, po tekstu Heninga Mankela, u režiji Marka Van Der Velde, Malog pozorišta „Duško Radović“, rađenoj u koprodukciji sa danskim teatrima „Corona La Balance“ i „Lampe“ i beogradskim Pozorištem lutaka „Pinnokio“.

Odgonetanje kako roditeljska nebriga i nerazumevanje mogu da „okamene“ razum i osećajnost deteta, kao osnovna tema ovog uzbudljivog i potresnog poduhvata Malog pozorišta, omogućili su Goranu Jevtiću da pokaže svu raznovrsnost glumačkog izraza, kojim vlada, maštovitost, dar transformacije. On vešto, duhovito i potresno menja uloge, istovremeno komentariše i učestvuje u bolnoj priči, transponujući sa izuzetnom lakoćom vizuru iz koje je treba posma-

trati - neželjene i zapostavljene dece, ili roditelja grešnim prema malenima, tzv. toksičnih roditelja. Koristeći minimalistička sredstva, on uspeva da prevaziđe zamke preterane bolećivosti ili ironijske distance, kakve poigravanje tužnom sudbinom odbačenog i zlostavljanog de-

teta u zloćudnoj sredini, može da nosi. Svojim izuzetnim darom, Jevtić se izdvojio među ostalim kandidatima, upravo činjenicom da je paleta uloga i osećanja koje je uspeo da dočara i prenese bogata, a sredstva kojima to ostvaruje jesu tragalačka, inovativna i mogu se označiti kao putokaz u razvoju glumačke umetnosti kod nas. Time je, po mišljenju Žirija, zadovoljio sve kriterijume za ovu značajnu nagradu, pogotovu što je u pitanju mlad glumac, potpuno posvećen svom pozivu, kome treba dati podstrek.

Žiri, takođe, pohvaljuje napore teatarskih kuća van centara da predlože članove svojih ansambala, ili saradnike za Nagradu Miloš Žutić. Kako su ta ostvarenja bila visoko rangirana tokom žiriranja, očigledno je da u ovim sredinama ima kvalitetnih glumačkih ostvarenja, koja često ostaju skrivena od očiju javnosti. Zato pozivamo Uprave pozorišta da ne uskraćuju neodazivanjem na konkurs za Nagradu, svojim dramskim umetnicima, mogućnost i da je dobiju.

Maša Stokić
(Predsednik Žirija za Nagradu „Miloš Žutić“)

POVODOM 'TRIJENALIZACIJE' NAGRADE BOJAN STUPICA:

U jednom od prošlih brojeva LUDUS-a, kao jedan od kandidata za nagradu Bojan Stupica, odgovarala sam na pitanja o pozorištu, o pozorišnoj etici, o gospodinu Bojanu Stupici.

Počastvovana sam što sam predložena za nagradu koja nosi ime i spomen na velikog reditelja i arhitektu, pozorišnog umetnika regiona Balkana.

I dobitnike i članove žirija zaboravićemo, a važno je da ime Bojana Stupice ostane u svetlosti.

Ivana Vujić

O NAGRADAMA I KOMISIJI ZA NACIONALNE PENZIJE

govori Milan Lane Gutović, glumac, predsednik SDUS-a

Formirana je Komisija za nacionalne penzije i Vi ste u njoj. Mogu li se, i kako, upoređivati i vrednovati mnogobrojne najrazličitije nagrade koje kod nas postoje? Da li će to biti polazna osnova za dodelu nacionalnih penzija? A ako neće - šta će biti polazna osnova?

Nacionalna penzija se ni na koji način ne može povezivati sa penzijom koju je korisnik zaslužio i dobija je od penzionog fonda. Nacionalna penzija je priznanje nacije za rad i uspeh kojim je imenovani naciju proslavio i unapredio u domenu svoje delatnosti. Rezultati koji nedvosmisleno govore da je imenovani radnim uspesima imao takve rezultate su polazna osnova za dodelu takvog, preciznije rečeno priznanja, a ne penzije. Lično smatram da ni jedna posebna nagrada ne bi trebalo da bude nedvosmislen dokaz takvih vrednosti. Smatram da bi skup priznanja koja je imenovani dobijao u toku svog radnog veka bili daleko relevantniji dokaz vrednosti i uspeha od jedne, bilo koje od značajnijih nagrada, koje se kod nas dodeljuju.

Kako će se porediti stare Sedmojulske, Oktobarske nagrade (ima dosta dobitnika, baš među penzionerima) dodeljene u "velikoj" Jugoslaviji, sa ovima koje su dodeljene kasnije... ili sa onima, takođe velikim, dodeljenim u sadašnjem inostranstvu (npr. Trinaestojulska)... pogotovo ako se uzme u obzir

da je većina velikih nagrada uvek imala (a ima i danas) donekle i političku pozadinu? (Koja se, tj. "politička pozadina" sasvim promenila. Mada, naravno, ima umetnika koji su se lepo uklopili u obe "pozadine", kao što ima i onih koji

se nisu uklapali ni u jednu... Napomena: "Politička pozadina" nije ekskluzivno srpska glupost. Podsećamo da je npr. Sartr zbog iste stvari odbio Nobelovu nagradu, a da je Čerčil primio Nobelovu

nagradu - za književnost. Ni za rat, ni za mir, nego za književnost.)

Kriterijum po kojem će se vrednovati tako značajne nagrade kao Sedmojulska, ili Trinaestojulska nije još sačinjen, ali sa izvesnom sigurnošću mogu da kažem samo da se neće vrednovati kao internacionalne nagrade, mada je prostor koji je glasovima doprineo da se ta nagrada dodeli, sada inostranstvo. Činjenica da se u Vašem skoro satiričnom pitanju pominje "politička pozadina" kao značajan kriterijum za dodelu takvih nagrada, ne govori samo o Vašim spisateljskim talentima, već i o sumnjivim kriterijumima koji bilo koju nagradu dovode u pitanje. Zbog toga i smatram da ni jedna određena nagrada ne treba da bude presudna za dobijanje ovoga priznanja, jer iza svake stoji po neka i nečija "pozadina", politička, ili neka druga.

Inflacija nagrada nije problem samo dramskih umetnika, postoji kod nas i pedesetak nagrada za roman godine, a i za poeziju. (O likovnim i muzičkim nagradama da ne pitamo, pošto nam nisu dovoljno poznate.) Mogu li se i kako one porediti sa Caricom Teodorom, na primer?

Mislim da sam na ovo pitanje već dao odgovor, mada je inflacija nagrada obesmislila mnoge nekada značajne nagrade. Za takvo stanje su krivi baš oni ljudi koji sada sa pravom očekuju nacionalne penzije. Teško će bilo koja komisija biti tako jaka i sa takvom "pozadinom" da im je ne dodeli. Neće ova komisija biti ni prva, ni poslednja koja će pogrešiti, ili biti prinudena da pogreši, ali će sigurno doprineti inflaciji i ovoga priznanja.

Čak i ako se broj nagrada drastično smanji, što je sigurno nepopularna mera (koja bi bila dočekana na nož), opet ostaje problem sa vrednovanjem ovih koje su već dodeljene. Stiže se utisak da je samim formiranjem ove Komisije umetnicima

prebačen "vrući krompirić" da se među sobom "o jadu zabave" i da sami budu krivi kad se dodeljivanje penzija otegne. Da li je utisak tačan?

Termin "otegnuti" se često vezuje za penzionere, ali retko kada u ovom kontekstu. Zbog nas se sigurno neće otežati. Iz sledećih razloga: Mi ne smatramo da je ovaj zadatak za nas "vruć krompirić". Mi smatramo da je ovo priznanje konačno stiglo do dramskih umetnika i da ni iz kog razloga ne smemo ovu istorijsku priliku da propustimo, Ili pokvarimo njene efekte otežanjem. Naša efikasnost će učiniti da taj "vrući krompirić" brzo prebacimo u nadležnost ministarstva ili skupštine pa neka oni po ovom pitanju "duvaju" i hlade.

Napomena: Ovaj deo intervjua nastao je pre nego što je Komisija odlučila da se izjave za štampu u buduću ne daju bez saglasnosti Komisije. Planirali smo intervju u nastavcima, ali ćemo za sledeći broj morati da tražimo saglasnost Komisije.

M. Ojdanić

NOVI MODEL FINANSIRANJA KULTURE ili DOTIRANJE KOMERCIJALNIH PROJEKATA

Svedoci smo poslednjih godina da preko medija saznajemo o učešću državnih organa (Ministarstvo za kulturu, Ministarstvo finansija, Sekretarijat za kulturu grada Beograda) u finansiranju nekih manifestacija kulture i zabave koje se u svojoj osnovi baziraju na komercijalnom principu (*Guča, Exit, džez festivali, pop i rok gostovanja i sl.*)

Dakle, državne institucija čija je obaveza da sredstvima iz budžeta (sredstva poreskih obveznika, a ne svoja) finansiraju nekomercijalne institucije iz oblasti obrazovanja i kulture - finansiraju institucije i manifestacije koje treba da svojim komercijalnim rezultatima pokriju svoje potrebe, a delom preko zakonske regulative učestvuju i u popunjavanju budžeta, fondova za autorska prava, Crvenog krsta i sl.

Po modelu koji je važio do 90-tih obaveza svih institucija koje su se bavile komercijalnim kulturno-zabavnim manifestacijama bila je da isključivo vrše prodaju ulaznica koje su bile registrovane po serijskim brojevima, sa kojima je blagajna posebnim finansijskim dokumentima zaduživana. Tako uredna

registracija i postupci u zaduživanju omogućavali su lakši obračun stečenih prihoda od prodaje ulaznica, a i obezbeđivali su jasnu kontrolu protoka novca. Na svaku besplatnu ulaznicu organizator je bio obavezan da plati porez na reprezentaciju.

Po novom modelu koji se sada formira, sami organizatori štampaju ulaznice bez serijskih brojeva, koje imaju samo fiktivnu vrednost, a ne stvarnu, sami zadužuju blagajnu sa takvim ulaznicama, bez posebnog kriterijuma se dele besplatne ulaznice koje ne podležu nikavim porezima, itd, itd, pa još i DOTACIJE. Prostora za manipulaciju i malverzaciju koliko hoćeš!

Šta se novim modelom dobija?

Možda na prvi pogled izgleda korisno to što država pomaže komercijalne kulturno-zabavne manifestacije jer se stiže utisak bogate države koja je zadovoljila potrebe subvencija nedohodovnih institucija pa sada pomaže i ove druge - komercijalne.

Međutim, kao što je poznato, to je daleko od realnog stanja. Institucije kulture (pozorišta, biblioteke, muzeji, arhivi

i sl.) grcaju u finansijskim teškoćama, a njihovi osnivači finansiraju komercijalne programe.

Sem toga, postoji još jedna nelogičnost. Samostalni umetnici se novim zakonskim regulativama usmeravaju u preduzetnike, što i jeste delimična praksa u bogatim državama, a kod nas država je počela da subvencionira preduzetnike. Šta više, ovakvi potezi ne stimulišu preduzetnike da budu kreativni. Zar nije lakše osloniti se na neki budžet i "vozi Miško"? Zašto bi se ove institucije mučile na tržištu kad mogu da "trebaju pare" za svoje manifestacije. Znači, ovim potezom država ne stimuliše preduzetnički princip. Preduzetnički princip je model koji je najdominantniji u državama zapada u oblasti zabave i kulture, pogotovo u Americi (SAD), koja neke oblike manifestacija i institucija stimuliše poreskim olakšicama.

Da zaključimo, trenutni model usmerava - svi na budžet! I svi kod ministara na "poklonjenje". To je nova kulturna politika i model!?

Mr Milovan Zdravković, pozorišni producent

'Mali princ' na dve scene

Dvema pozorišnim predstavama u Beogradu obeležena je šezdesetogodišnjica prvog francuskog izdanja knjige Antona de Sent Egziperija "Mali princ": dramskom, u Malom pozorištu "Duško Radović" i multimedijalnom na sceni Bitef teatra. Rediteljka i koreograf, Katarina Stojkov-Slijepčević ostvarila je ovaj teatarski projekat kao spoj plesa, glume i video projekcija. Odabrala je kolažnu partituru Aleksandre Đokić, scenografiju Žaka Kukića, zanimljive i scenski efektne kostime Saše Kukića i video projekcije koje je snimio Đorđe Družetić, a režirala Tatjana Milenković. U predstavi igraju: Slobodan Beštić, (Egziperij), Aleksandra Bibić (Ruža), Marija Milanović-Bajčetić (Lisica) i učenici baletske škole "Luj Davičo", Miloš Isailović, u ulozi Malog princa, Miloš Marjan (Kralj) i Saša Pavić (Uobraženko).

M.J.

Posle Zaječara i u Beogradu "Kamen za pod glavu"

U NP Beograd, na sceni, Raša Plaović 30. novembra izvedena je premijera komada "Kamen za pod glavu" Milice Novković u režiji Juga Radivojevića. Predstava je nastala u koprodukciji Narodnog pozorišta iz Beograda i pozorišta "Zoran Radmilović" iz Zaječara. Tako se posle deset godina ovaj antologijski tekst ponovo vratio na scenu.

Zaječarska premijera je bila 15. oktobra. Predstava je inače već gostovala u nekoliko gradova u Srbiji, kao i u Bugarskoj i svuda je dobro prihvaćena. "Kamen za pod glavu" je najpoznatija pozorišna drama Milice Novković, nagradena Sterijinom nagradom 1978., a 1994. uvrštena u deset najboljih posleratnih drama.

Gosti NP Beograd

Na Velikoj sceni NP Beograd gostovalo je Narodno pozorište Leskovac sa predstavom 'Ratko i Julijana'; Narodno pozorište iz Kikinde sa komadom 'Pokondirena tikva' i CK Tivat sa predstavom 'Bokeški D-mol'.

M.J.

Gosti BDP

Povodom dvestagodišnjice rođenja Jovana Sterije Popovića na Velikoj sceni BDP gostovale su tri predstave ovog dramskog klasika, koje su zaživele na scenama u unutrašnjosti Srbije. Teatar "Joakim Vujić" iz Kragujevca izveo je "Lažu i paralazu" u režiji Dragana Jakovljevića; predstavu "Zla žena" u režiji Milene Pavlović izvelo je Kraljevačko pozorište i predstavu "Pokondirena tikva" u režiji Marka Manojlovića, izveo je ansambl Narodnog pozorišta iz Kikinde.

Narodno pozorište iz Leskovca izvelo je komediju "Ratko i Julijana" Željka Hubača, u režiji Juga Radivojevića. Ovom predstavom je NP u Leskovcu obeležilo je 110 godina teatarskog života u svom gradu. Predstava na duhovit način analizira ovdašnji mentalitet, prateći putujuće pozorište s početka 20. veka, koje bi želelo da na svoj repertoar postavi "Romea i Juliju". Uloge u predstavi tumače glumci leskovčkog, niškog, šabačkog i vransčkog pozorišta.

Mičanović, Anita Mančić, Tamara Vučković, Miloš Vlalukin, Mira Đurđević, Hristina Popović Mijin, Marko Ilić, Ana Stamenović, Marija Grbić, Tijana Krsmanović.

Predstava "Cirkus istorija" je pozvana na Festival Wiener Festwochen 2007, koji će se održati u Beču od 11. maja do 17. juna i biće izvedena u okviru programa posvećenog Šekspirovim delima.

M. Jurčić

'Beogradu nedostaje cirkus, ja sam dodala istoriju'

JDP je na svoj repertoar, ali u novi izvođački prostor, postavilo predstavu, autorski projekat Sonje Vukićević, "Cirkus istorija". Predstave se igraju u zgradi Starog sajmišta, izgrađenoj 1937. godine, u teatru Posejdon.

"Cirkus istorija" se bazira na tezi analitičara Šekspirovih dela, Jana Kota, po kojoj se istorijsko kretanje svodi na jedan začarani, pakleni krug zločina, u kome svaki uspon na vlast počinje kao borba protiv tiranije, a neminovno se završava novom tiranijom.

Sonja Vukićević je taj lanac zločina smestila u cirkus. Sve numere su iz Šekspirovih dela, svaka cirkuska tačka praćena je tekstovima iz Šekspirovih istorijskih tragedija, ili Kotovim komentarima. U svakoj numeri nastupa po jedan glumac koji govori Šekspirove misli. Počinje "Tit Andronik", pa preko "Otela", "Magbeta", "Ričarda Trećeg" i "Kralja Lira", stiže se do Hamleta. On je namerno ostavljen za kraj, jer u njemu autorka pronalazi malu, ali bitnu šansu za rađanje novog, pravednijeg čoveka i sveta.

Igraju: Branislav Lečić, Dragan

'Odumiranje' u Ateljeu

Na velikoj sceni Ateljea 212 premijerno je izveden komad "Odumiranje" po tekstu mladog pisca Dušana Spasojevića i u režiji Egon Savina. Muharem Pervić o predstavi kaže: "Po srodnosti, njegov (D. Spasojevića) prvi komad koji obećava najbliži je 'Kamenu za pod glavu' Milice Novković... Dramu Napuštenih, okorelih, ali ne i mrtvih duša, Dušan Spasojević i Egon Savin neočekivano, ali ne i bez razloga, povoda i odjeka vraćaju na scenu..."

M.J.

Posle tri godine ponovo Kabare na Terazijama

Predstave Kabarea Terazije igraće se jednom sedmično u terminu od 22.30, nakon predstava na velikoj sceni, u prostoru foajea koji ima oko sto mesta.

Da bi se foaje 'pretvorio' u kabare, sa svom neophodnom opremom - refelektorima, ozvučenjem, kao i postavljanjem stolova i stolica, dovoljno je (kažu) pola sata. Planirano je da kabare radi petkom ili subotom, a potom je u planu da se igraju i dva puta nedeljno.

Gosti Pozorišta na Terazijama

Sa predstavom "Don Žuan se vraća iz rata" na sceni Pozorišta na Terazijama gostovalo je pozorište "Dobrica Milutinović" iz Sremske Mitrovice.

M.J.

„PRIČA O ČAJU“

Nedavno je u centru za pozorišna istraživanja premijerno izvedena predstava Dah teatra "Priča o čaju", rađena po motivima Čehovljeve "Tri sestre". U predstavi igraju: Maja Mitić, Sanja Krsmanović Tasić, Aleksandra Jelić i Jugoslav Hadžić. O ovom novom projektu razgovarali smo sa rediteljkom Dijanom Milošević.

Između ostalog, ova predstava govora i o pitanju istine. Koliko je moguće pretočiti surovu istinu svakodnevnog življenja u Srbiji, sa istorijskom zavesom prethodnih petnaest godina političke destrukcije, ljudske patnje, ratova, nemaštine, u teatarski izraz, a da pri tom reditelj ima umetničku distancu prema svom radu?

Pitanje istine je ključno pitanje umetnosti. Od početka, mi u Dah teatru smo bili opsednuti bacanjem svetla na prikrivene istine. DAH Teatar je nastao 1991. god i razvijao se paralelno sa građanskim ratom i destrukcijom koja se dešavala na svim nivoima. Naša prva predstava "Ova Vavilonska pometnja" se upravo bavila iznošenjem istine pred gledaoce, pošto je u tom trenutku bilo zabranjeno javno govoriti da je naša zemlja u ratu i to ne kao pasivni učesnik već kao veoma mračni, aktivni i destruktivni činilac tog nasilja. Tada je to bilo zabranjeno, ali svejedno mi smo izlazili na ulicu i igrali našu predstavu. Ta energija i taj pozitivan feedback koji smo dobili igrajući tu predstavu u tim vremenima je nešto što se ne može zaboraviti, a to je postalo sastavni deo samog bića Dah Teatra. Inače, lično sam fascinirana dokumentarnim materijalom. Uzbuđuje me i inspiriše istinitost tog

materijala, koji često nadmašuje umetnička dela. Radeći na ovoj predstavi istraživala sam mnogo dokumentarnog materijala, na primer, šta se dešava kada se istina o otmici ljudi iz voza za vreme ratova na prostoru naše zemlje obelodani i prepoznata, čak i na nivou države, ali do danas žrtve nisu zvanično ožaljane. Takođe sam istraživala mnogo materijala u vezi jezika, fenomena jezika, nestalih jezika.

Iako postojite već petnaest godina kao pozorišna laboratorija i trupa sa međunarodnom reputacijom, još uvek imate problem sa prostorom?

DAH Teatar postoji već skoro 16 godina. Tek od 2003. god, znači poslednje tri godine mi smo u našem prostoru koji se nalazi u prizemlju zadnjeg dela zgrade osnovne škole Kralj Petar II Karađorđević u Marulićevoj ulici na Vračaru. Uz podršku tadašnjih Ministarstava kulture i prosvete i Gradskog sekretarijata za kulturu mi smo dobili na korišćenje taj prostor, koji je bio neuslovan i koji smo mi adaptirali delimično za potrebe našeg pozorišnog centra. Tako da smo napokon sve naše različite aktivnosti smestili pod jedan krov. I to sve zvuči sjajno, da nije konstantne pretnje od strane škole da se taj prostor koristi za neke druge svrhe. Napominjem da škola ima 5000 kvadratnih metara i da ima više nego dovoljno mesta za sve aktivnosti i školske i naše i aktivnosti još nekih korisnika prostora škole. Mi uporno naglašavamo kako je jedna dobitna situacija gde se jedan moderni pozorišni centar nalazi u prostorima gde je i osnovna škola, pošto pored naših predstava imamo i brojne programe za decu i mlade, zanimljive radionice, zanimljive

goste. Nadam se da će nadležni imati sluha za ovu jednu u suštini sjajnu kombinaciju prosvete i kulture.

O glumačkom aspektu predstave "Priča o čaju", razgovarali smo sa Majom Mitić.

Između ostalog, ova predstava tretira temu propuštenih prilika, ili prokockanih šansi. Koliko ste vi glumački uspeali da se izrazite u ovako kompleksnoj dramaturgiji, sa osnovom u klasičnom komadu, a nadogardenoj savremenom tematikom i vrlo konkretnim dokumentima, koji se tiču političkog trenutka u zemlji?

U tom laboratorijskom radu, na čemu se u biti zasniva rad DAH Teatra, čiji sam ja član od njegovog osnivanja, teatar je kao laboratorija. Sem glumačkog fizičkog i vokalnog treninga, glumac učestvuje i u dramaturgiji, ta dramaturgija se zove mala dramaturgija. Ona

se ogleda u okviru improvizacije ili izmaštane scene koju radi sam glumac. Glumac u ovakvom radu donosi svoje ideje, materijale-fiksirane improvizacije, rekvizitu, muziku, pesme, tekstove i tako aktivno učestvuje u stvaranju predstave. Reditelj se bavi velikom dramaturgijom-dramaturgijom predstave, slaže glumačke materijale, postavlja ih po redu, izbacuje delove koje predstava ne traži, menja situaciju glumcu u odnosu na tekst, ili partnera i sl. Sa takve pozicije moj doprinos ovoj predstavi se ogleda u materijalima koje sam nudila dramaturgiji, improvizacija koje je rediteljka D. Milošević uzela za predstavu. Znači, kompleksnost dramaturgije je upravo posledica jednog takvog odnosa reditelj-glumac.

Smatram da je jedini način da mi kao zemlja uhvatimo voz za vreme u kome živimo i da se okrenemo vrednostima savremenog, demokratskog sveta,

način u kome moramo zločince proglasiti zločincima, a vizionare vizionarima. To ne sme da se čuti, o tome se mora govoriti. Mislim da je taj stav eksplicitno jasan u ovoj predstavi.

Koliko publika u svetu pravilno tumači i prepoznaje motive vaših komada, a koji se, recimo tiču konkretnih situacija, vezanih za našu političku prošlost, ili sadašnjost?

Mi smo svi jednaki i to tako treba da shvatamo, pitanje je samo kada će se nama ili nekome drugom desiti ovo ili ono. U biti, dobar teatar ima moć da kada govori lično on postaje opšti. Tačnije, samo kada smo lični, komunikacija se uspostavlja i publika ima svoje asocijacije, iz svog života, života svoje zemlje ili bilo čega što ga uznemirava kao ljudsko biće.

Anita Panić

NOVA POZORIŠNA REALNOST ZA BILJANU SRBLJANOVIĆ

**Naša autorka
dobitnica značajnog evropskog
pozorišnog priznanja za 2007.
JDP gostuje u Solunu,
na dodeli nagrade,
sa predstavom 'Skakavci'**

Srpski dramski pisac, Biljana Srbljanović, i letonski reditelj, Alvis Hermanis, dobitnici su *Evropske nagrade Nova pozorišna realnost* za 2007. godinu. Ove nagrade biće dodeljene 20. aprila sledeće godine u Solunu. Jugoslovensko dramsko pozorište će tom prilikom izvesti predstavu *'Skakavci'* Biljane Srbljanović u režiji Dejana Mijača i tako predstaviti stvaralaštvo autorke. Biće to jedan od pratećih događaja ove manifestacije koji obuhvataju mini-simpozijum i druge vidove prezentacije rada nagrađenih umetnika.

Reč je o najznačajnijem međunarodnom priznanju koje se od 1990. godine dodeljuje aktivnim pozorišnim stvaralocima i koje su - uz *Evropsku pozorišnu nagradu za životno delo* - Evropska komisija, Savet Evrope i najvažnije međunarodne teatarske organizacije (Evropska teatarska unija, Evropska teatarska konvencija, Međunarodna asoci-

jacija kritičara, Mediteranski pozorišni institut i Međunarodni pozorišni institut UNESCO) osnovali kako bi nagrađivali i promovisali značajne pozorišne umetnike Evrope. Odluku o nagradi donosi žiri koji se sastoji od predstavnika istaknutih evropskih pozorišnih kuća, uglednih kulturnih i javnih ličnosti, kritičara i pozorišnih praktičara iz raznih krajeva Evrope. Među dosadašnjim laureatima nalaze se reditelji Tomas Ostermajer, Kristof Martaler, Hajner Gebels, Ejmntas Nekrošijus, pozorišta *Royal Court Theatre* i *Theatre de la Complicite*. Prošle godine, nagradu su dobili koreograf Jožef Nađ i reditelj Oskaras Kornišovas.

Evropska pozorišna nagrada za životno delo ove godine će biti dodeljena nemačkom reditelju Peteru Cadeku i kanadskom piscu, reditelju i glumcu Robertu Lepažu.

D.K.

VELIKI NOVGOROD I STARA RUSA

Deseti međunarodni Festival kamernih predstava po delima F.M.Dostojevskog od 8. do 11. novembra 2006. godine

Ova godina je značajna za ime velikog ruskog pisca F.M.Dostojevskog. 2006. godine se navršava 500 godina rođenja Dostojevskog, 185 godina od dana rođenja F.M.Dostojevskoga (30. oktobar 1821. po starom kalendaru), 160 godina od dana rođenja A.G. Dostojevskove i 25 godina od osnivanja Doma muzeja F.M.Dostojevskog.

Od 8. do 11. novembra 2006. godine iz pozorišnih kolektiva Moskve, Sankt Peterburga, Azerbejdžana (Baku), Srbije (Beograd), Omska, Vologda, Velikog Novgoroda blistale su predstave po delima genija pisca, F.M.Dostojevskog.

Žiri, poznati pozorišni poslenici i kritičari iz pozorišta Vahtangov (O.Lj. Evgenjevna) kritičar "Pozorišni život" M.J.Mihajlovna, novine "Kultura" A.I.Leonidovna, profesor katedre Pozorišnog učilišta M.S.Šeepkin, H.I.Vitaljevna, M.S. Anatoljević, glavni režiser teatra A.N.Ostrovskoga, imali su divan, ali težak zadatak da ocene i nagrade najbolje.

Svečano veče posvećeno jubilarim datumima u životu i delima F.M.Dostojevskog počelo je predstavom *"Neverovatni događaji"* u izvođenju Moskovskog novog dramskog pozorišta u Akademskom pozorištu F.M.Dostojevskog u Velikom Novgorodu.

Festival se nastavlja u Staroj Rusi gde je veliki genije, pisac F.M.Dostojevski živeo sa porodicom u zelenom drvenom domu na obali reke Pereritice i pisao *"Braču Karamazove"*.

Otvaranje Festivala u Domu muzeja Dostojevskog, počelo je predstavom *"Događaj u događajima"* u izvođenju Omskog oblasnog teatra mladih gledalaca u Domu kulture "Pribojstrotelji".

U Domu muzeja Dostojevskog izvedena je duo drama *"Ja srećna, srećna, srećna"* u izvođenju Dramskog pozorišta Dostojevskog iz V. Novgoroda. Do suza uzbuđljiva predstava. Bakijsko pozorište iz Azerbejdžana prikazalo je predstave: monodramu *"Put iz Piterburga u Švajcarsku"* po romanu "Idiot" F.M.Dostojevskog i *"Bele noći"* Dostojevskog. Slušali smo kako zvuči Dostojevski na azerbejdžanskom. Vologodski kamerni teatar izveo je predstavu *"Odlomak Raskoljnikova"*.

"Njetočka Njezvanova" F.M.Dostojevskog u izvođenju Zorice Jovanović iz Beograda, Srbije, igrala se u Domu muzeja F.M.Dostojevskog. Publika je sa pažnjom slušala kako Dostojevski zvuči na srpskom. Dostojevski je voleo Srbe.

Teatralna grupa 'Dekameron' iz Moskve izvela je predstavu *"Ruletenburg"*. Pozorišni masterski "ACB" iz Sankt Peterburga izvela je predstavu *"Dostojevski - Česterton"* paradoksi zločina ili jahači Apokalipse.

Poslednjeg dana Festivala održan je pomen velikom piscu u Georgijevskom saboru, miting kod spomenika F.M.Dostojevskog i polaganje cveća u spomen velikom piscu.

Zatvaranje Festivala, dodela nagrada: -Nagrada za mušku i žensku ulogu data je glumcima u Novgorodu,

-Režija, grand prix data je predstavi iz Vologda,

-Nagrada publike pripala je glumcu iz Bakua, a nagradu za umetničku čaroliju dobila je *"Njetočka Njezvanova"* F.M.Dostojevskog u izvođenju Zorice Jovanović, beogradskog Pozorišta 'Boško Buha' Srbija.

Praznična večera, oproštanje. Tugu zbog rastanka sakrivamo, pevamo svako

na svom jeziku, svako neko svoje "Tamo daleko" gde se vraća da priča kako su ih braća i sestre iz Rusije, domaćini Festivala, dočekali i nosili na krilima svoje velike ruske duše i duše njihovog i našeg voljenog velikog genija pisca F.M.Dostojevskog.

Zorica Jovanović

'Kod lepog izgleda' u Rumuniji

Kragujevčani su se vratili iz Rumunije sa dva priznanja! Specijalnu nagradu žirija na Međunarodnom pozorišnom festivalu malih scena u Piteštiju, Rumunija, dobila je predstava *"Kod lepog izgleda"* kragujevačkog Teatra "Joakim Vujić". Počasnu diplomu za doprinos unapređenju saradnje kragujevačkog i Teatra "Al Davila" iz Piteštija dobio je reditelj nagrađene predstave i direktor Teatra "Joakim Vujić", Dragan Jakovljević. Iako su se u užoj konkurenciji našla tri pozorišta, u konkurenciji devet pozorišta koja su nastupila na festivalu, tročlani žiri jednoglasno je doneo odluku o dodeli specijalne nagrade Kragujevčanima. Festival je trajao od 17. do 20. novembra u pozorištu 'Al Davila'. Međunarodni pozorišni festival malih scena u Piteštiju, istovetan je "Joakiminterfestu", održanom nedavno u Kragujevcu.

M.J.

'Trg heroja' u Akcent teatru

'Akcent teatru' sa predstavom *"Trg heroja"*, Tomasa Bernharda, u režiji Dejana Mijača. Istoimena predstava u režiji Klauza Pajmana, premijerno izvedena u Burgtheatru 1988. godine, izazvala je veliki skandal i podelila austrijsku javnost, pola veka nakon događaja na koje se Bernhard kritički osvrnuo. Za ulogu profesora Roberta Šustera u ovoj predstavi, Vlastimir Stojilković je dobio nagradu "Raša Plaović", za najbolju ulogu na svim beogradskim scenama tokom prošle sezone.

M.J.

Veče sa Petrom Kraljem u Oslu

Petar Kralj je u sali Kulturnog centra ambasade Republike Srbije u Oslu pred predstavnicima dijaspore koji žive u Norveškoj, studentima i profesorima katedre za srpski jezik Norveškog univerziteta, izveo kolaž uloga iz predstava u kojima je igrao.

Izveo je delove monologa iz *"Hamleta"*, predstave *"Santa Marija de la salute"* i njegove kulturne monodrame *"Živeo život Tola Manojlović"*.

M.J.

'Obično veče' u Zagrebu

Dani srpske kulture, koji su se održali od 22. do 26. novembra u Zagrebu, otvoreni su predstavom *"Obično veče"* Milana Laneta Gutovića, u dvorani Teatra ITD. Predstava je imala izvanredan prijem kod publike. Očekuje se da će 'Dani srpske kulture' postati tradicionalna manifestacija u kulturnoj ponudi Zagreba, i da će to biti prilika da se, po rečima organizatora, Davora Konjikušića (novinara i režisera), *'na pozitivan i moderan način predstavi srpska kultura, a pre svega najbolje iz njenog urbanog segmenta'*.

M.J.

Andersenovi kuvari u Teheranu

Sa predstavama *"Andersenovi kuvari"* scenario i režija Dragoslav Todorović i *"Svet jednog cveta"* u režiji Tatjane Stanković, Malo pozorište "Duško Radović" provelo je nedelju dana na turneji u Iranu, u gradu Isfahan na festivalu i u Teheranu na gostovanju.

M.J.

Zorica Jovanović, prvakinja pozorišta 'Boško Buha'

NAJVIŠE MI PRIJA POZORIŠTE

Gorica Popović, glumica svestranog duha, postojana i u tranziciji

Gorica Popović je glumica koja život gleda sa vedrije strane. "Nema ništa od kukanja", njen je moto! Ova svestrana umetnica, optimističkog duha, priznaje da se mirisom šminkernice i raskošnim kostimima zarazila još pre nego što je prohodala. Otuda je njeno srce ostalo u pozorištu, a pre svega u Ateljeu 212 koji ovih dana slavi pedeset godina postojanja. Atelje je njena najveća ljubav, pa zato kaže da je nikakva tranzicija neće oterati iz ove poznate pozorišne oaze. Tužna je što je izumro boemski duh Ateljea 212, ali poput poslednjeg Mohikanca istrajava verujući u nove generacije.

Gde god se pojavi pleni svojom vedrinom i duhovitošću, a pored glume, potpisala je i mnoge režije, tekstove, kostime, songove... Često voli i da zapeva u dobrom društvu, ali se ne libi ni da ruke zaprlja testom i čokoladom. Tako rade veliki! Da je život čudesna i nepredvidiva stvar, svedoči i podatak da je Gorica Popović na Fakultetu dramskih umetnosti bila asistent bivšem ministru kulture, Branislavu Lečiću, i aktuelnom upravniku Ateljea 212, Svetozaru Cvetkoviću.

A kada joj sve dosadi, vraća se pevanju, ovoga puta kao članica Kusturičinog "No smoking orkestra". Do sada je pevala na oko četrdesetak koncerata širom sveta. I danas kao prava rokerka nikada se ne predaje.

Kakve su Vaše uspomene na Atelje 212 i koja je njegova uloga u pozorišnom životu Beograda?

Moj prvi susret sa Ateljeom 212 odigrao se još dok sam bila srednjoškolac, kada je Atelje gostovao u Kragujevcu.

Najupečatljivija predstava za ondašnje vreme bila je "Kosa". Kada sam došla u Beograd na studije neprestano sam "visila" u pozorištu. Zapravo, Atelje me je oduvek privlačio i u njega sam sa radošću odlazila jer su predstave uvek bile drugačije, moderne, sa sjajnim glumcima. Kao studenti bili smo prosto fascinirani. Kada me je prvi put Muci Draškić pozvao da igram u predstavi "Marija" Isaka Babelja, koju je on režirao, mojoj sreći nije bilo kraja. Igrala sam sa najvećim glumačkim imenima kao što su: Slobodan Cica Perović, Zoran Radmilović, Neda Spasojević, Taško Načić, Milutin Butković... Imala sam malu ulogu, ali sam bila ponosna što sam u ovakvom društvu. Posle toga je došla predstava "Oj Srbijo, nigde lada nema" sa nešto većom ulogom, ljubavnice kneza Miloša. Kneza je tumačio Zoran Radmilović. Svaku predstavu sam odgledala sa uživanjem, pomno prateći iskustvije glumce kako oni to rade. Kad mi se ukazala prilika da sa mesta asistenta na Fakultetu dramskih umetnosti pređem u ansambl Ateljea 212, sa oduševljenjem sam to prihvatila. Smanjila sam svoj angažman na snimanju filmova i pevanju u rok grupi. Odmah sam započela rad na izuzetno zanimljivoj predstavi "Krajevi" Semjuela Beketa. Feđa Stojanović i ja smo igrali tri jednočinke. U jednočinki "Ne ja" videla su se samo usta, a to je zahtevalo naporan trening i bila je nešto sasvim drugačije od predstava koje su se tada igrale u Beogradu. Napravila sam pravi podvig, pobedila svoje predrasude o pozorištu i neka svoja

ograničenja i ostvarila zapaženi uspeh. Tako sam dobila stalni angažman koji sam rado prihvatila. To su bili zlatni dani Ateljea sa divnim ansamblom i sa velikim individualcima. Svako za sebe je bio pozorište. Svi su bili zvezde. Sećam se da se Mira Trailović uvek ljutila kada je neko trebalo da ode na snimanje, ali je naravno u suštini znala, da je to dobro za pozorište. Neminovno je da tako veliki glumci odlaze i na druge poslove.

U prvim godinama postojanja Ateljea mnoge predstave su imale desetak do petnaest izvođenja što ukazuje da taj put nije bio samo posut ružama. Atelje je pored uspeha, imao i svoje padove i loše predstave koje publika nije htela da gleda, ali tokom godina to pozorište se izgrađivalo i postajalo zaista jedno od najznačajnijih u onoj našoj staroj Jugoslaviji. Sećam se da je kritika jako grdila Atelje i one predstave koje su određivali kao šala-komika. Tu spadaju fenomenalne predstave kao što su: "Kralj Ibi", "Radovan Treći", "Uloga moje porodice u svetskoj revoluciji", "Rado ide Srbini u vojne"... Sve su to bile kultne predstave i kritičari nisu baš uvek bili u pravu.

Volim ovo pozorište i danas i potpuno mu pripadam svim srcem zato što ono široko zahvata dramsku literaturu i ide u raznim pravcima. Igram u "Ljubavnom pismu" već četrnaestu sezonu i dalje pred punom salom, kao i u najnovijoj predstavi "Zmijsko leglo" gde igram majku u rasturenoj ruskoj porodici, ženu lišenu svih iluzija o životu. Taj raspon je ono što publiku privlači Ateljeu i što čini da traje do danas.

Koliko je Atelje 212 doživeo transformaciju i da li je njegov repertoar i danas avangardan i atraktivan?

Danas je teško biti avangardan. Postoji veliki broj alternativnih trupa koje nastoje da inoviraju igru. To su obično koreografske predstave. Po meni su najznačajnije one predstave koje nešto suštinski pomeraju iz klasičnog repertoara. Najviše volim kada klasična predstava doživi pomake u nekom novom i drugačijem smislu. Takve predstave publika najviše voli da gleda. To se desilo sa komadima: "Kola mudrosti, dvoja ludosti", "Divlji med", "Čaplja"... Reč je o delima koja su naizgled klasična, ali su duboko osmišljena, istrgnuta iz klasičnog miljea i prenesena u savremeni trenutak, a tiču se ljudi i naše publike.

Druga su vremena. Pozorište mora da se trudi da ostane u trci sa drugim medijima gde možete odjednom sve da dobijete jednim pritiskom na dugme i da uživate u raznim doživljajima. Možda je pozorište izgubilo onu nekadašnju ekskluzivnost, ali se ipak održalo kao snažan medij. Bez obzira na sve tehnološke inovacije i napredak civilizacije, ono je potrebno i ono će trajati večito. Što se tiče samog Ateljea, ono je naravno pretrpelo izmene što je skoro čitav ansambl promenjen. Mnoge naše kolege su, nažalost, preminule i to je najtužnija stvar koja postoji kada se govori o Ateljeu. Šta bi sve danas mogli da igraju i Zoran, i Bata, Taško, Slobodan, Neda! Dakle, to je velika šteta, ali su došli mladi ljudi koji

donose neki svoj senzibilitet. Mislim da ima dobrih predstave sa odličnim glumcima. Naš bife nije više onaj centar sveta koji je nekad bio. Nema više toliko duhovitih ljudi u njemu. Čini mi se da je ipak Atelje i dalje ostao oaza prijateljstva, pozitivnog duha i dobre energije.

Podjednako ste prisutni i u pozorištu, i na televiziji, filmu. Sa ovom glumačkom zrelošću, koji Vam medij danas najviše prija?

Najviše mi prija pozorište zato što ono najviše traži od čoveka. Kada pomislite da vas više ne zanima, ili da više ne možete, ili da nikome nije važno koliko možete, pozorište će vas gurnuti uvek jedan korak dalje. Svaka uloga je novi izazov. Pozorište je, sigurno, ono što najviše volim. Naravno, volim i televiziju i film, ali to je potpuno drugačiji tehnološki postupak. Mediji donose neki zanimljiv život. Takva sam osoba koja voli različite životne situacije i volim da uvek budem u raznoraznim tokovima. Radujem se kada u toku dana odem na probu, popodne nešto snimim, a uveče odigram predstavu ili otputujem da nešto izvedem. Drago mi je da i dalje imam tu energiju, iako sam već tridesetak godina u ovom poslu.

Šta mislite o malim televizijskim formama kao što su reklame ili skečevi u kojima se takođe često pojavljujete?

Sve je to za mene svojevrsni izazov. Ne libim se da snimam reklame jer je i to deo glumačkog posla. To se svuda i u svetu radi. Glumci će to sigurno bolje uraditi od amatera i nije slučajno da sve više glumaca učestvuju u reklamama. Male forme iziskuju velike zahteve zato što morate da u malom prostoru date maksimum, uradite nešto funkcionalno i podstaknete interesovanje publike. Kabaretski nastup je za mene ipak jedan od najvećih izazova. Imam dosta programa koji, uslovno rečeno, pripadaju kabareu i sa njima često gostujem. Poseban je to vid glumačkog nastupa u posebnim okolnostima, kafanama, restoranima. To je ono što bi se reklo "jedan na jedan". Sam si na sceni, isto kao i u monodrami. Sada igram dve monodrame. Volim da odem u neko malo mesto i ljudima kažem neke stvari koje oni nemaju priliku da vide i da čuju. Interesantno je da je publika sa najvećom pažnjom sluša poeziju. U sali nastane muk, a onda je to zaista za glumca veliko zadovoljstvo.

Stalno ste okruženi mladim glumcima koji Vas veoma respektuju. Šta mislite o njima?

Stalno pokušavam da ostanem mlada duhom i zato se družim sa mladim ljudima. Bila sam i asistent na fakultetu i uvek mi je to prijalo. U mladost najviše verujem, više od bilo čega. Ova sadašnja generacija ima tu nesreću da ima smanjen prostor, ali sa druge strane, ukazuje se neki novi vidik - televizija. Možda je to prostor za njih. Nažalost, nema više prijema u pozorište na stalno, nego se radi po ugovoru. Volela bih da mogu da vidim te mlade ljude kod nas u ansamblu, u stalnom angažmanu. Nove generacije imaju

nesigurniju budućnost i meni je žao što jedno pozorište ne može da odgaja svoje glumce. Drugo vreme donelo je potpuno površni način razmišljanja, veću brzinu u svemu, a ne silaženje u dubinu i u suštinu. A jedno je sasvim sigurno da i u ovo naše vreme ima mnogo talentovanih mladih glumaca.

Isidora Masniković

Iz knjige Na krilima Talije

izbor Emilije Cerović Mlade

OGDEN NEŠ

OSTALE ULOGE TUMAČE

Ruža je ruža je ruža, i mladi vo je junac, A glumac je glumac je glumac.

I ne samo da je glumac je glumac je glumac, nego je i mučenik i mučenik, Pošto ga maltretiraju svi dramski pisci od Tenesi Vilijamsa do Sartra, pa čak i svaki njihov učenik.

Jer sigurno je kao što je sigurna Maks Faktorova roba

Da će pisac najbolje replike dati nekom drugom Glumcu, što je naravno čista zloba.

Te naš glumac ima da kaže samo "Gospođice Skarlet stvarno vas volim",

Dok je drugom glumcu data mogućnost da kaže "Ta očajnička žed za tobom sažiže moje vene kao pakleni oganj koji ne mogu da prebolim".

Čak se i sam život s glumcima surovo poigrava, što mu uvek polazi od ruke.

Kao što pokazuje nedavni slučaj sa Džeki

Kuperom, koji je kad mu je kuću zapalio grom, spustio svoju ženu kroz prozor pomoću čaršava vezanih u čvorove, pa se i sam niz njih dokopao dvorišta, gde ga je dočekala i pozdravila njegova tašta koja je lepo sišla niz stepenice bez po muke.

Sa engleskog preveo Dragoslav Andrić

MONODRAMA ŠEFA RAČUNOVODSTVA

Šta se događa u pozorištima Bosne i Hercegovine

Pobednic u Brčkom: Svetlana Bojković u Ministarki (Foto: Vukica Mikača)

Na maloj sceni "Petar Kočić" u Narodnom pozorištu RS premijerno je izvedena monodrama 'Pekićeva traka: Dnevnik duše'. Komad je rezultat zajedničkog angažmana "Ad Hoc Teatra" iz Brčkog i Udruženja dramskih umetnika Srpske. Glumac Duško Mazalica verodostojno je oživeo Pekićev lik, a monodrama je upotpunjena originalnom muzikom na saksofonu i video snimcima. Po rečima reditelja Gorana Damjanca, Pekić je bio čovek koji je pisao o sadašnjosti, mnogo je istraživao o prošlosti, a na neki način je i prorekao nešto što će se kasnije desiti, tako da je predstava aktuelna - govori o današnjici na jedan univerzalan način.

Isto več, u istom pozorištu je imao premijeru i šef računovodstva u Narodnom pozorištu, gospodin Vujo Stanivuk.

Stanivuk je autor, reditelj i akter monodrame 'Jopet ja - Savremeni David Štrbac'. "David je pre mnogo godina jazavca odveo na sud i tamo ga tužio, a u sadašnje vreme on mu prati trag i sumnja da je on u samoj vlasti države", rekao je Stanivuk. NP RS je izašlo u susret svom zaposlenom, čija je želja bila da odigra predstavu u Banja Luci.

"Od prvog dana nismo sumnjali u opravdanost poduhvata da obnovimo i nastavimo tradiciju održavanja pozorišnih susreta u Brčkom i ova, peta godina održavanja obnovljenih susreta pokazuje da smo bili u pravu" - rekao je Anto Domić, gradonačelnik Brčkog, otvarajući 23. susrete pozorišta/kazališta Bosne i Hercegovine. Brčanski Susreti su jedini festival domaćeg teksta u BiH. Na susretima su učestvovali: NP RS sa 'Gospodom

ministarkom' Nušića u režiji Milice Kralj; NP Tuzla s predstavom 'Grad od snova', po tekstu Jasmina Durakovića i u režiji Adisa Brakrača; Teatar "Kabare" iz Tuzle s predstavom 'Važno je biti pozitivan', koju je na tekst Darka Lukića postavio Vlado Kerošević; Mostarski teatar mladih izveo je 'Sretnu novu 1994' po tekstu Zlatka Topčića, u režiji Rahima Burhana; NP iz Sarajeva s predstavom 'Deca sa CNN-a', po tekstu Amira Bukvića, režirao je Amire Bukvić; sarajevski SARTR je nastupio sa 'Zagrljenicima' Miodraga Žalica u režiji Roberta Raponje, a poslednje takmičarske večeri ansambl NP iz Sarajeva zaigraće u predstavi 'Prvi put s ocem na izbore' po tekstu Abdulaha Sidrana i u režiji Sulejmana Kupusovića.

Odlukom stručnog žirija za najbolju predstavu u celini proglašena je 'Gospoda ministarka' Narodnog pozorišta RS iz Banja Luke. Svetlana Bojković je za kreaciju Živke u istom komadu dobila nagradu festivala za najbolju žensku ulogu. Odlukom žirija publike najbolja predstava na Susretima je ostvarenje NP iz Sarajeva 'Prvi put s ocem na izbore', za koju je isto priznanje stručnog žirija za režiju primio i Sulejman Kupusović.

"Tradicija postavke *Ministarke* na banjalučkoj sceni duga je više od sedam desetleća, a u najnovijoj izvedbi gospođu ministarku tumači beogradska glumica Svetlana Ceca Bojković. Njen neosporni šarm i glumačko iskustvo učinili su svoje, uglavnom mladi glumački ansambl prihvatio je njenu vodeću ulogu i kao pokretačku snagu za vlastita otkrivanja i traženja sebe unutar Nušićevih likova, a sve u okvirima vrlo klasične forme i

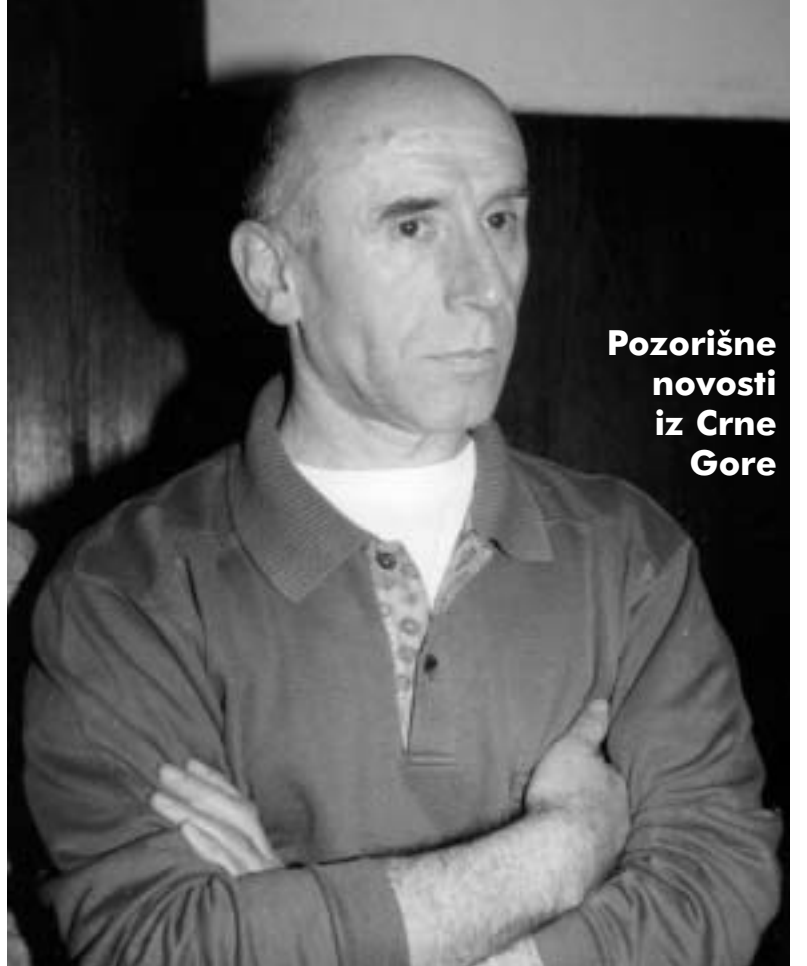
dobrodušne, tople Nušićeve komike", kaže kritika.

Najuspešnije ostvarenje koje su odradili glumci i pozorišni radnici manifestacije *Dani Malih stvari* u Trebinju je predstava 'Poručnik', koju je po tekstu Martina MekDone režirao Beogradanin Filip Gajić. Po rečima reditelja, mladi

glumci su pokazali preciznost u svim elementima pozorišne igre, pokazavši time spremnost da uskoro zakorače u novi projekat, čime će sačuvati kontinuitet u igri i usavršiti ga. Devetočlani ansambl je transformisao crnohumornu i apsurdnu priču o projekciji irskog terorizma na raskol među ljudima.

A.J.

BIBLIJSKA PRIČA O OSVETI

Pozorišne novosti iz Crne Gore

Sabrano glumačko znanje: Boro Stjepanović

Gradsko pozorište upoznalo je podgoričku publiku sa svetski uspešnim komadom Ariela Dorfmana 'Smrt i devojka'. Na sceni DODEST, KICA "Budo Tomović" ovom predstavom je otvorena manifestacija Decembarska umetnička scena. U režiji mladog beogradskog reditelja Gorana Vukelića projekat veoma uspešno, sudeći po reakcijama publike, pokreće ringišpil jakih motiva zbog kojih, danas i ovde, ovaj tekst ima autentičnost, zanimljivost i, iznad svega, mogućnost pročišćenja.

Komad 'Smrt i devojka' ovenčan je i Pulicerovom nagradom. Prema rečima reditelja, ova slojevita priča nosi mnogo značenja, pre svega misleći na odnos između muškarca i žene, kroz koji se obrađuju problemi osvete, odgovornosti prema prošlosti, ili, kako kaže Vukelić, teškog bremena prošlosti. "Kroz veoma upečatljiv pogled u zlostavljanu žensku dušu, predstava postavlja važna pitanja - da li smo i dalje u prošlosti, da li se prošlost prelijeva u sadašnjost, da li je zaboravljamo ili ona prosto ne želi da nas pusti tako lako... U toj igri prošlost-sadašnjost krije se još jedan od slojeva ovog komada, a to je da predstava vrlo lagano i vrlo realistično iznosi priču o rodnoj ravnopravnosti, što je bio i jedan od pokretačkih momenata da se predstava uopšte radi", naglašava Vukelić.

Glavni lik drame je Paulina Salas, žena koja je čudnim sticajem okolnosti došla u priliku da se u sopstvenom domu sretne sa svojim mučiteljem iz vremena kada je bila žigosana kao politički neprijatelj. Usred političke priče, priče o diktaturama, predstava Gradskog pozorišta pre svega potencira biblijsku priču o osveti, o žrtvama i njihovim duševnim stanjima, o čoveku i zlu u njemu, ali i o veličini čina oprostaja, namećući pitanje

koja je razlika između netolerancije i nasilja i postoji li način da se spreči da se jedno ne pretvori u drugo.

Predstava 'Konačno odbrojanje', izvedena je na sceni Kraljevskog pozorišta Zetski dom na Cetinju. Po delu svetski priznate rumunske spisateljice Saviane Stanesku komad je režirala Lidija Dedović. Komad predstavlja crnu komediju (sa ubistvom, silovanjem, samoubistvom, čedomorstvom) u kojoj ljudi žive svakodnevi život ispijajući kafe, čitajući novine, kopajući grobove... Likovi iz ovog kolaža ekstremnih situacija su profesionalna tužbalica, umetnik-grobar, njihova kćerka i muškarac-bilo koji. Predstava je sa velikim uspehom do danas postavljena u Bukureštu, Beču, Parizu i Njujorku.

Predstavljena je nova knjiga prof. dr Bora Stjepanovića 'Igra - Gluma III'. Reč je o završnom delu trilogije kojoj pripadaju i knjige "Rad na sebi - Gluma I" i "Radnja - Gluma II". Boro Stjepanović je napisao teorijsku studiju koja ima praktičnu nameru: da studentima i pedagogima glume pokloni udžbenik, sastavljen iz jedinstvenog praktikuma - liste vežbi i teorijsko-istorijskog uvoda za svako poglavlje. Kao i prve dve knjige i ova knjiga ima širok značaj za sve pozorišne profesionalce jer je njoj sabrano znanje - istorijsko, teorijsko i praktično - o glumi.

Reditelju i dramskom piscu, Radmili Vojvodić je na svečanoj sednici Skupštine opština Budva gradonačelnik Rajko Kuljača, uručio visoko priznanje za dramsko stvaralaštvo Grada teatra Budve.

Aleksandra Jakšić

GODINE TRANZICIJE

Komad o kojem se mnogo pričalo, 'Demon iz Debra malog', premijerno je izveden u Dramskom teatru. Komad Gorana Stefanovskog postavio je Slobodan Unkovski. Po reakcijama publike, koja je svaku scenu nagrađivala aplauzom, ovo će biti kulturna predstava. Muziku je pisao još jedan poznati Makedonac - Vlatko Stefanovski.

Po rečima Unkovskog, reč je o neo-bičnom tekstu, crnoj komediji koja se bavi ne samo skopskim susedstvom već Makedonijom u globalu. "Imamo potrebu da kažemo nešto o Skoplju čak kad nam se to ne sviđa", rekao je reditelj. Likovi su zaokruženi - smešni su u svojoj tragediji, a u isto vreme su i tragični. Tako se i atmosfera u gledalištu menja tokom trajanja komada - ili ima gromoglasnog smeha ili vlada mukla tišina. Sve to govori o istinskoj slici makedonskog političkog miljea. Emotivna muzika Vlatka Stefanovskog u mnogome doprinosi predstavi, ona podseća na muziku koja se svirala na igrankama u starim kulturnim skopskim kafanama. Ova crna komedija, kako je Goran svoj komad nazvao, ujedno je saga skopskog kraja i slika prototipova petnaest godina tranzicije. Akteri su ljudi gubitnici, osiromašeni, zatečeni, oni koji se nisu snašli u situaciji, sa sećanjima na bivšu državu, bivše adrese, bivše pasoše i lične karte. Ti ljudi su okruženi 'novim' lokalcima svakakvih profila - urbanom mafijom, korumpiranim sudijama, novim gazdama.

Teatarske novosti iz Makedonije

Nova kulturna predstava: Slobodan Unkovski (Foto: Đorđe Tomić)

U okviru proslave 60 godina postojanja Dramskog pozorišta premijerno je izveden i komad 'Makedonski rulet' Ljubiše Gergijevskog u režiji Saše Milenkovskog. Autor je govornik makedonskog Parlamenta, i tekst, u formi filmskog scenarija, napisao je dok je bio ambasador u Sofiji. Priča govori o ocu i sinu. Otac je vojvoda, a njegov sin ne zna gde su granice njegove zemlje. Reka Crna na neki način igra jednu od uloga, kao reka koja razdvaja balkanske narode.

Branko Stavrev postavlja Fejdoovu komediju 'Buba uuhu' za Pozorište Centar. Premijera je planirana za početak sledeće godine kada će se obeležavati

stogodišnjica prve postavke ove komedije. U Makedoniji je ovaj tekst poslednji put postavljen 1974, u režiji Dimitra Osmanlija. Za 18 godina izvedena je 333 puta! "Ovog puta mislim na dvostruki, trostruki moral odnosno amoral, koji čini ovaj tekst aktuelnim. Komad se bavi pitanjima etike koja je uvek relativna", rekao je Stavrev.

Nov direktor Narodnog teatra u Bitolu je Saša Ognenovski, glumac ovog pozorišta, koji je doveden umesto Ljupča Gorgijevskog. Smena se dogodila dok je Gorgijevski sa pozorištem bio na veoma uspešnom gostovanju na festivalu u Bukureštu sa predstavom "Magbet".

A.J.

IBZENOVA NORA DANAS IZ PERA MIRE GAVRANA

Nova predstava Gavelle je 'Majstor i Margarita' Mihaila Bulgakova u režiji Ozrena Prohića. 'Majstor i Margarita' jedna je od najlepših priča 20. veka i jedan od najznačajnijih romana u svetskoj književnosti uopšte. Bulgakov ga je pisao dugo, od 1928. sve do smrti 1940. - navodno u piščevoj arhivi postoji čak osam verzija rukopisa - a objavljen je tek četvrt veka nakon toga. Njegova slikovitost, karnevalština i bizarnosti prizivaju pozornicu, ali zbog složenosti strukture i velike količine materijala u isto joj se vreme i opiru. Dramatizacija i postavljanje na scenu "Jevandolja po vragu", kako je Bulgakov želeo da nazove ovo delo, ispit je umeća i sposobnosti za svako pozorište i autorsku ekipu.

HNK Varaždin održao je praizvedbu drame Mire Gavran 'Nora danas' u režiji Georgija Para. Dramu 'Nora danas' Gavran je napisao 2004. godine i za nju dobio Nagradu "Marin Držić" za najbolji dramski tekst.

'Nora danas' je drama o jednoj snažnoj ženi u Hrvatskoj početkom novog milenijuma, ali i savremena verzija slavne drame norveškog dramatičara Henrika Ibsena. Kao i u Ibsenovoj 'Nori' i u ovoj je drami glavna junakinja istoga imena. U stalnom je konfliktu sa svojim mužem zbog različitih pogleda na život, te zbog različitih shvatanja muško-ženskih odnosa. Priča je situirana na početak 21. veka, pokazujući da je današnja muška i ženska psihologija bitno drugačija nego u Ibsenovo vreme, jer su danas žene i muškarci u mnogočemu zamenili mesta. Kroz dramatične scene razotkrivaju se prepoznatljivi savremeni junaci, koji zbog uspeha i karijere ruše sve pred sobom, baš kao što se uverljivo prikazuju i junaci koji ne žele u tome da učestvuju.

KASICA-PRASICA

UMesnom gledališću Ptuj održan je 6. festival monodrame. Od 4.12. do 10.12. izvedeno je sedam monodrama: 'Ka ja' (posvećeno Edith Piaf i mojoj Šmoni) Lare P. Jankovič, Zijaha Sokolovića, Simone Semenič u režiji Zijaha Sokolovića, 'Primer probušene gume ili dijalog s golubom' Zdenka Kodriča u režiji Zvoneta Šedlbauera, 'Eva Braun' Stefana Kolditza i Andreja Kovača u režiji Andreja Kovača, 'Detinjarije' Rejmona Kusa u režiji Dejana Pevčevića, 'Alma Ajka - Delikatesno metafizički manifest u tri slike' autorke Maje Gal Štromar, 'Jedan ili dva? Saše Pavčeka u režiji Aleša Valiča i 'Patty Diphusa Kabare' (isповesti porno dive) Pedra Almodovara u režiji Ivane Dilas.

Na Maloj sceni Mestnega gledališća ljubljanskog izvedena je premijera autorskog projekta priznate šansonjerke i svestrane teatarske stvarateljke Vite Mavrič 'Čeznja'. Izvedba je nastala povodom pedesetogodišnjice smrti velikana Bertolta Brehta. Autorka je izabrala devet Brehtovih songova koje je kom-

Najavljena premijera HNK-a iz Zagreba, Lorkin 'Dom Bernarde Albe' u režiji Božidara Violača, dobila je dobre kritike. Vjesnik ističe da je "rediteljevo čitanje predložka, koje prilično verno sledi dramski tekst, kombinacija 'ozbiljnog', 'pribranog', 'produhovljenog' i 'oduhovljenog' insceniranja i gotovo 'estradnih' elemenata. U tom rediteljskom čitanju zgodan je paradoks sasvim primeren našem vremenu, pa se poetizacija doživljava kao njena negacija i tek kao naknadno zalepljeno dramsko tkivo. Ironiziranje te avangardističke drame, forsiranje namerne patetičnosti i vrlo artifičijelne teatralnosti Violačev je rediteljski stilski postupak koji jedini objašnjava zašto se nekadašnja tragedija preobraća u verziju 'Big Brother Show'."

Na upravo završenoj dodeli Nagrade hrvatskoga glumišta za godinu 2006. mjuzikl Kazališta "Komedija" 'Skidajte se do kraja' osvojio je nagradu za najbolju predstavu u celini.

Zagrebačko kazalište mladih izvelo je dve premijere: 'Viktor ili deca na vlasti' Rogera Vitrac u režiji Harisa Pašovića i 'Baltazar: ili potraga za čudesnom kapljicom' Ane Tonković Dolenčić u režiji Krešimira Dolenčića.

Jesmo li srećni sa svim našim kreditima, našim bračnim životima i vanbračnim aferama, našom decom, našim roditeljima, našim stvarima koje kupujemo i koje kupuju nas, našim novcem koji trošimo i koji troši nas? 'Viktor ili deca na vlasti', remek-delo francuskog nadrealističkog pisca Rodžera Vitrac traži odgovore na ova pitanja i načine da budemo bolji i srećniji.

Predstava ZKM-a predstavlja prvo teatarsko uprizorenje nadahnuto pričom

Kazališna dešavanja u Hrvatskoj

Ibzenova Nora danas (Foto: Darko Gorenak)

o profesoru Baltazaru. Likovi i motivi postavljeni su u drugačiji kontekst kao promišljanje šta priča o dobrom profesoru može značiti za nas danas. Radnja predstave je putovanje odnosno potraga za profesorom Baltazarom. Glavni junak crtača iz našeg detinjstva utelovljenje je dobrog čarobnjaka. Njegov svet nastanjen je osobenjacima čije realne, irealne ili ponekad bizarne probleme uspešno rešava instant kapljicom iz svoje čudesne mašine. Rešenje naravno, zavisi od problema, ali uvek predstavlja način da se individualne teškoće jednog ili više likova nadvladaju i zajedništvom uklope u šareni život Baltazargrada. Magičnost profesora Baltazara nije u tome da izmisli rešenje. On smišlja način kojim će se svaka zasebna osobenost najbolje iskazati i profunkcionisati u zajedništvu. On ne menja ljude, nego okolnosti u kojima žive - proširuje unutrašnje i spoljne prostore njihovog postojanja.

A.J.

Scensko viđenje Majstora i Margarite

Vesti iz slovenačkog gledališća

Pinter u SMG-u

Harolda Pintera. Taufer je ovim tekstom nastavio da se bavi apсурdnom dramatikom.

Protagonisti Pinterove drame su naši savremenici u kojima lako prepoznajemo sami sebe. Pinter govori o etici savremenog sveta i stavlja svoj angažman u neposredno, "črnohumorno" pisanije, koje ostaje izrazito aktuelno.

U pozorištu SNG Maribor prvo slovenačko uprizorenje imala je drama 'Auto-

bus' Lukasa Barfusa u režiji Samjuela Švarca. Radnja ide ovako - Eriki Bog ukaže da mora u Poljsku, u Čestohovo, k "Crnoj Mariji", zaštitnici Poljske, u središte poljskog katolicizma. Bog ju je, kao starogrčkog junaka, prerokovao da mora prispeti tačno na dan svete Sofije, ili će se dogoditi velika nesreća. Erika se u nedelju nađe u autobusu. A nasilni šofer Herman je sa skupinom krenuo u banju...

Labišova komedija 'Kasica-prasica' prvi put je u Sloveniji postavljena na sceni Drame SNG Ljubljana. Adaptaciju potpisuje poznati nemački dramatičar Botho Strauss. Reditelj ove inscenacije je Martin Kušej, jedan od vodećih nemačkih reditelja. Glavni lik ove komedije u pet činova je grupa provincijskog nobla. Grupu čine rentijer, njegova ne više mlada sestra, njegova kći udavača, zemljoposjednik, apotekar, poreznik i beležnik koji prosi rentijerovu kći. Zajedničko im je što uživaju u lakom životu malog grada i što se okupljaju na kartanju. Igrači ostavljaju svoje dobitke u jednostavnu kasicu-prasicu. Dogovor je da kada se kasicu napuni, sav novac potroše zajedno. Posle dugih rasprava odluče da novac potroše na luksuzno putovanje u Pariz. Ali njihov put, naravno, ne ide po planu.

Eugen Labiš je prvi maestro francuskog vodvilja. Postao je poznat tokom svog života i primljen je kao jedan od "besmrtnih" u Francusku akademiju.

Aleksandra Jakšić

PROFESIONALCI ZA DECU I DECA ZA DECU

12. Festiće je održan od 23. do 30. novembra u Pozorištu "Boško Buha" u Beogradu

Festival pozorišnih predstava za decu - Festiće, jedinstvena je manifestacija ove vrste u našoj zemlji i obuhvata dve selekcije: profesionalne predstave za decu (profesionalnih pozorišta za decu, *ad hoc* grupa i samostalne teatarske projekte) i blok „Deca za decu“ u kojem učestvuju dečki dramski studiji koji igraju predstave za svoje vršnjake. Festiće je svojim upornim, dugogodišnjim i temeljnim angažmanom uspeo da se nametne pozorišnoj javnosti kao prestižni teatarski festival, koji okuplja najbolja teatarska ostvarenja namenjena deci. Takođe, karakteristika ovog Festivala je permanentna potreba za razvojem koncepta - razvojem sugeriše da Festival želi, ne samo da konstatuje trenutno sta-

nje u teatrima i pozorišnim trupama koje igraju predstave za decu, već na neki način i da utiče na repertoar.

„Više je nego očigledno da uticaj nekolicine pozorišnika koji poslednjih godina vode određena pozorišta za decu i koji su zahvaljujući permanentnoj edukaciji i putovanjima sa kojih su donosili iskustva značajnih teatarskih sredina koje dečjem teatru pridaju veliki značaj, radikalno menja odnos prema najmlađoj publici kao pukim konzumentima lepo insceniranih bajki. Repertoarska i svaka druga gibanja u *Radoviću* i *Buhi*, ali i u *Pinokiu*, niškom Pozorištu lutaka, te u subotičkom Dečjem pozorištu, uslovlila su to da je prošlogodišnji Festiće na neki način, svojim repertoarom, pa donekle i

odlukama žirija, konstatovao i značajno podržao hrabre iskorake u formi, estetici i odnosu prema publici (...) Ovogodišnji repertoar Festića je posebno zanimljiv jer konstatuje značajna preispitivanja i jednih i drugih stvaralaca, ali i ukazuje na ključne pomake u onim teatrima koji do samo pre nekoliko sezona nisu bili na respektabilnom profesionalnom nivou, ali su sugerisala potencijal, koji je Festiće svojevremeno prepoznao i gajio“, kaže Željko Hubač, član Saveta Festivala.

U selekciji predstava profesionalnih pozorišta takmičilo se devet komada: *'Tri praseta'* Tanje Ilić u režiji Marka Manojlovića i izvođenju Pozorišta "Boško Buha"; *'Ružno pače'* Igora Bojovića u režiji Stevana Bodrože, Pozorišta lutaka "Pinokio"; *'Korak po korak'* Dragoslava Todorovića, lutkarske scene NP "Toša Jovanović"; *'Braća Grim i 7 patuljaka'* Bransilava Milićevića u režiji Slobodanke Aleksić, Pozorištanca Puž; *'Ružno pače'* Ane Đorđević, Pan teatra; *'Andersenovi kuvari'* Dragoslava Todorovića, Malog pozorišta "Duško Radović"; *'Bastijen i Bastijena'* Aleksandre Glovac-ki u režiji Predraga Štrbca, Dečjeg pozorišta - Gyermekszínház; Baumov *'Čarobnjak iz Oza'* u režiji Nenada Gvozdenovića, Scene "Pođi tuda", pančevačkog Centra za kulturu i *'Car Žabac'* braće Grim u režiji Darina Petkova, niškog Pozorišta lutaka.

Žiri ovog bloka: Aleks Čizm, Slavko Milanović i Jana Milić, dodelio je Grand Prix festivala predstavi *'Andersenovi kuvari'*. "Ova produkcija impresionirala je žiri saglasjem koncepta, dizajna i igre ansambla. To je interesantna i magična

predstava za decu koja ne potcenjuje svoju mladu publiku. Izvođači su tokom cele predstave glumili sa puno energije i iskrenosti, stvarajući trenutke istinskih emocija i pozorišne invencije, pretvarajući obične predmete u živa bića“, stoji u obrazloženju. Nagrađena je režija Slobodanke Aleksić; glavne muške uloge Dejana Matića i Milana Čučilovića u predstavi *'Braća Grim i sedam patuljaka'*; glavna ženska uloga Marine Vodeničar za ulogu Limenka u predstavi *'Čarobnjak iz Oza'*; nagrada za scenski dizajn dodeljena je Borisu Čakširanu za predstavu *'Andersenovi kuvari'* i nagradu za visok nivo izvođenja pripala je predstavi *'Car Žabac'*.

U selekciji bloka "Deca za decu" takmičilo se pet predstava: *'Ministar Slon'* Pozorišnog studija Kulturnog centra Kruševac, *'Alisa u zemlji Oza'* Dečjeg dramskog studija "Pan teatra", *'Crvenkapu'* čačanskog Doma kulture, *'Mali princ'* Kraljevačkog pozorišta, *'Natalija i gusari'* šabačkog Pozorišta "Veselo Majmunče“.

„U ovogodišnjoj produkciji gledao sam predstave koje čine zanimljiv kaleidoskop različitih prizora, tematski aktuelnih izvedbi koje postavljaju prava pitanja o odrastanju i autoritetu, moći i nemoći, samoći i pustolovini, prijateljstvu i izdaji, siromaštvu i vrlini, skromnosti i bahatosti, nasilju i porodici, zapostavljanju i roditeljskoj brizi, virtuelnom svetu i svetu snova...“

Indikativno je da su čast ovogodišnjeg programa selekcije *'Deca za decu'* spasili profesionalni glumci koji su svojim samosvojnim rediteljskim stilom i posvećenjem dramsko-pedagoškom radu osvetlali obraz i umanjili sliku krize pozorišta u kome deca igraju za decu. Pored režije glumci su i napisali dva nova komada za decu koja su premijerno

igrana na 12. Festiću - *'Natalija i gusari'* i *'Alisa u zemlji Oza'*, kaže selektor Saša Volić.

Žiri u sastavu: Aleksandar Božina, Nataša Drakulić i Đorđe Marković u konkurenciji predstava "Deca za decu" dodelio je nagradu za najbolju predstavu u celini izvedbi čačanske *'Crvenkape'* u režiji Drage Čirić.

Aleksandra Jakšić

Najbolja muška uloga: D. Matić i M. Čučilović

Najbolji lutkari: Car Žabac

Najbolja ženska uloga: Marina Vodeničar

Najbolja predstava na 12. Festiću

OVDE SU ČUDA JOŠ UVEK MOGUĆA

„Subotičko Dečje pozorište je među retkim teatrima u zemlji koji čuvaju svet lutkarstva“ naglasila je upravnica ove kuće Jaka Prka Vujević u intervjuu za Ludus.

„Danas se kod nas uglavnom igraju živoscenske predstave za najmlađu publiku, a subotičko pozorište ima veoma dobre lutkare koji su svoj zanat učili od velikih majstora.“

Neka ovo bude predstavljanje teatra za najmlađe u Subotici koji je na svom putu, dugom skoro sedam decenija, dokazao da su čuda moguća, a zaposleni u njemu još uvek, kako kažu, u čuda veruju.

Mali kolektiv ove kuće, koji čini 36 članova, jedinstven je i po tome što igra na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku...

Postoji mnogo situacija kad glumci iz jedne drame igraju u drugoj, tako da podela nije striktna, a to samo dokazuje njihov kvalitet. Po našoj programskoj koncepciji godišnje imamo dve premijere na srpskom jeziku, dve na mađarskom i jednu na hrvatskom jeziku, a ono što je sada aktuelno je novogodišnji program koji je zanimljiv i zbog toga što je to možda jedina prilika kada neki mališani dolaze u Dečje pozorište.

Šta je obeležilo proteklu sezonu?

Godinu za nama obeležile su odlične predstave poput *'Siromašnog čizmara i kralja vetra'*, a obnovili smo predstave koje su ranije bile na repertoaru. Tu pre svega mislim na komade koje je u našoj kući radio Srbljub Lule Stanković, i to je na neki način omaž njegovom stvaralaštvu. Imali smo ukupno šest premijera,

a odigrali smo 203 predstave u kući i na gostovanjima. Godinu Mocarta obeležili smo predstavom *'Bastijen i Bastijena'*. Ova izuzetna predstava namenjena je tinejdžerskom uzrastu, jer mislim da Dečje pozorište neguje publiku koja će kasnije odlaziti u teatar za odrasle. Kvalitet namenjen tom, osnovnoškolskom uzrastu, i mi bi mogli da pružimo kao most ka ozbiljnim umetničkim predstavama za odrasle. Mnoga pozorišta su, međutim, ishitreno krenula u program večernje scene u teatru za decu, a mi ozbiljno radimo na tome jer taj segment treba dobro osmisliti i ispuniti određene uslove.

Šta planirate u ovoj sezoni?

Postavićemo *'Ružno pače'* po tekstu prof. Radoslava Lazića. Reditelj Đerd Hernjak uradiće predstavu koja će, poput *'Siromašnog čizmara'*, biti prožeta etno motivima. Najavljujemo i operu *'Karmen'*, i neka to bude samo naznaka onoga što ćemo prema našim planovima u naredne tri godine, nadam se, i ostvariti.

Planiramo da poradimo na radu sa lutkama. Naši glumci su učili od starih lutkara, a za ove mlade održaćemo seminar lutkarstva, gde bi lutkari iz Bugar-

ske vodili radionice za izradu i animaciju. Nadamo se da ćemo u svemu uspeti jer Dečje pozorište u Subotici je jedno od pozorišta sa najmanje sredstava za produkciju. Naš budžet je nekoliko puta manji od budžeta pozorišta u Srbiji, a Beograd je nemerljiv sa nama.

Dečjem pozorištu u Subotici predstoji rekonstrukcija, gde ćete za to vreme igrati?

Od 1934. godine, kada je osnovano, Dečje pozorište nije doživelo ozbiljniju adaptaciju i nalazi se u zgradi Sokolskog doma sa maksimalno starim instalacijama i pratećim elementima koji prelaze u antikvitete, te ne mogu da se pohvale visokim stepenom bezbednosti. Iz Nacionalnog investicionog plana dobili smo sredstva, a adaptacija ne bi trebala dugo da traje. Kada pogledamo pozorišta u okruženju, konkretno u susednoj Mađarskoj, ona su multifunkcionalna, sa nekoliko sala. Mi ćemo i dalje imati jednu scenu, ali sredenu, a kako smo nepristupačni za osobe sa invaliditetom i to pod hitno moramo rešiti, ako želimo da budemo društvo jednakih.

Ima li teatar za decu krizu publike?

Mi igramo svakog vikenda, a preko nedelje su organizovane posete za vrtiće i

Jaka Prka Vujević

škole. Pravilnim odabirom repertoara uvek stičemo neku novu publiku, a ima i onih koji po nekoliko puta dolaze. Moja je namera da decu iz okolnih mesta dovedemo u pozorište, ali tu postoji problem prevoza koji nije nerešiv. U krajnjem slučaju možemo i mi kod njih da stignemo.

Šta je ono najlepše što Vam se, u profesionalnom smislu, dogodilo od kako ste na čelu Dečjeg pozorišta u Subotici?

Sam uspeh na festivalu jeste nešto izuzetno, a ono najlepše u teatru jeste nastajanje nove predstave, kada su u toku razgovori sa rediteljima, scenografima, kostimografima. Gledati kako od ničega nastaje novi kvalitet koji ocenjuje kritika i naravno publika koja je najmerodavnija, to je najlepše u našem poslu.

Tatjana Kiš Čegar

Tvrdoglavo jaje

Lutkarska scena Narodnog pozorišta 'Toša Jovanović' iz Zrenjanina, predstavila se najmlađoj publici komadom *'Tvrdoglavo jaje'* reditelja Jovana Carana u NP Sombor. Ova predstava je na pet međunarodnih festivala osvojila osam nagrada. Predstava pokušava da odgovori na pitanje možemo li danas da se sporazumevamo onako kako se sporazumevalo nekad, pre nego što je nastao govor, samo pokretima.

M.J.

'Skoro svako može da padne (osim Čaplje)'

U Malom pozorištu 'Duško Radović' premijerno je izvedena lutkarska predstava *'Skoro svako može da padne (osim Čaplje)'*, po motivima priča Tona Telehena, u režiji i dramatisaciji Nikole Zavišića. U malim pričama o ljudima pojavljuju se životinje, a predstava je namenjena i deci i roditeljima.

M.J.

UŽIČKA SUOČAVANJA

Jedanaesti Jugoslovenski pozorišni festival, pod nazivom 'Suočavanja', održao se od 15. do 22. novembra u užičkom Narodnom pozorištu. Osim po nagradama Ardalion, festival će ostati zapamćen i po polemici u javnosti zbog programa koji je odabrala selektorka Maša Stokić. Slično je bilo i prošle godine.

Osnovni koncept festivala je da se biraju samo najbolja domaća ostvarenja iz protekle sezone, bez obzira na teatarski žanr, ili poreklo pisca. Selektorka Maša Stokić je pokušala 'da podstakne potragu za odgovorima na pitanja "kako krenuti napred i kako se, bez pogona na sva četiri točka (kreativnost, trening, entuzijazam i novac) izvući iz gliba na dubrištu samodovoljnosti, ksenofobije, nastalom u godinama izolacije i nemastine", a uspjela je da isprovocira raspravu o koncepciji samog festivala.

Festival je otvoren predstavom "Laža i paralaza" J. S. Popovića/režija Gorčin Stojanović, NP Sombor, a ostalih festivalskih dana na programu su bile: "Edmund Kin" (Hari Kurić/režija Irfan

Mensur, NP Niš) "Život br. 2" (Ivan Viripajev/režija Anja Suša, BDP), "Brod za lutke" (Milena Marković/režija Slobodan Unkovski, JDP), "Čičkovic" (Nandor Gion/Kinga Mezei, Ujvideki Szinhaz Novi Sad), "Pomorandžina kora" (Maja Pelević/režija Goran Marković, Atelje 212), i "R&J" (Wiljem Šekspir/režija Predrag Štrbac, SNP Novi Sad).

Ovakav izbor predstava izazvao je nezadovoljstvo i publike i kritike, a Maši Stokić je zamereno 'da odabrane predstave nisu ono najbolje na srpskim pozorišnim scenama, da je prednost dala mnogo složenim i nerazumljivim komadima, te da tvrdoglavo istrajava na nečemu što publici baš i ne prija.' Iz protesta zbog selekcije, ostavku je podneo Dejan Penčić Poljanski, umetnički direktor festivala. On je prošle godine tražio smenjivanje selektorke što savet festivala nije usvojio, nego je odlučeno da selektorke ostanu do kraja svog mandata.

Najoštriji u kritici Mašinog izbora bio je Bojan Munjin, festivalski kritičar: "Videli smo staromodno kazalište koje

nas ne dotiče, somborsku predstavu "Laža i paralaza". Zatim jedno reper-toarsko i korektno kazalište, ali ne i festivalskog i najboljeg tipa, poput "Edmunda Kina", niškog teatra. Ultramodernu avangardu, komad "Život br. 2", ansambla BDP, niko nije razumio, pa ni ja, i pomalo infantilni komad "Čičkovic", inače dobrog ansambla Ujvideki Szinhaz iz Novog Sada, za koji sami kažu da im je to najgora predstava u poslednjih pet godina. Tu je i predstava SNP iz Novog Sada, "Romeo i Julija", iz 24. stoljeća, nekakva klaunerija iz rata svjetova, koju je publika veoma hladno primila, u kojoj dobri dijalozi i cjela vrijednost te ljubavi visi negdje u zraku, a oko je digitalna pušća. Publika je imala priliku da pogleda samo jednu predstavu koja je jako dobra u svim elementima, a to je "Brod za lutke", JDP. To je suptilan i težak tekst o sudbini žene, ili bilo kojeg čovjeka, uz neobičnu i neklasičnu režiju Slobodana Unkovskog i odlične glumce JDP. Na kraju, kad podvučemo crtu, cjela organizacija, trud i novac sveli su se na jednu predstavu. Pa zar onda to ne "vrišti" da je prejeftino proćerdan trud i da je prejeftino tretirana užička publika?"

Na ove i slične zamerke Maša Stokić je odgovorila: "Mi smo se prilično odvikli da čitamo pozorište, da budemo aktivno uključeni u ono što gledamo i razmišljamo o tome, da kada izademo sa predstave izademo i sa mnoštvom pitanja, a ne sa odgovorima poput nekih slatkih ukusa u ustima... Moramo ponovo da se naučimo da mislimo svojim glavama, a pozorište koje ja nudim i koje sam predstavila u ove dve selekcije, upravo je pozorište koje to očekuje od publike, tako da mislim da Užičani u tom smislu nisu prevareni, nego su dobili upravo ono što su mogli da očekuju od mene."

Šta o radu selektorke misli uprava ovog festivala izneo je direktor festivala, Zoran Stamatović: "Maša završava svoj mandat i to je dobro. Nadam se da će svaki sledeći selektor misliti na Užice i publiku, kao i da će u okviru zadatog festivalskog koncepta izabrati najbolje, ne eksperimentišući tom činjenicom."

Iz Ministarstva kulture stigla je podrška selektorki. Državni sekretar Ljiljana Šop je istakla doslednost i principijelnost selektorke u insistiranju na novom literarnom pozorištu i vraćanju sjaja drami kao književnom žanru. Dodala je i da bi naredni festival trebalo pripremati bez svadalačkih strasti, profesionalno i odgovorno.

Ovogodišnji festival je koštao 6.383.735 din od čega je Ministarstvo za kulturu obezbedilo dva, a užička opština milion i po dinara. Ostatok novca je zarađen, delimično i od prodaje karata koje

su ove godine prvi put puštene u prodaju nakon objavljene selekcije. Tokom "Srećnih dana" (6. i 7. novembar) karte su prodavane po cenama duplo nižim nego prošle godine, što je rezultiralo prodajom svih kompleta po cenama od 3.500 i 4.000 dinara. Ostalo je ulaznica i za pojedinačne predstave.

Žiri u sastavu Petar Marjanović (predsednik), Boro Drašković, Nemanja Ranković, Snežana Kovačević i Mirosljub Arandelović Rasinski, dodelio je ukupno devet nagrada. Pobjednike je proglasio bez obrazloženja.

Ardalion za najbolju predstavu 11. Jugoslovenskog pozorišnog festivala u Užicu jednoglasno je dobila predstava "Brod za lutke" Milene Marković, u izvođenju JDP i režiji Slobodana Unkovskog,

Novinari su većinom glasova ocenili najuspešnijim komad "Edmund Kin" Harija Kurića, u izvođenju niškog pozorišta i režiji Irfana Mensura. Ardalion za najbolju režiju dodeljen je Goranu Markoviću za predstavu "Pomorandžina kora" Maje Pelević, u izvođenju Ateljea 212, dok je specijalnog Ardalion za režiju dobio Irfan Mensur.

Glavne glumačke nagrade dobili su Jelena Ilić i Srđan Timarov za uloge u "Pomorandžinoj kori", a za kostim u toj predstavi nagrađen je Boris Čakširan.

Ardalion za scenografiju dobio Đerđ Čik za "Čičkovic" Nandora Giona, u režiji Kinge Mezei i izvođenju Ujvideki Sinhaza iz Novog Sada.

Nagradu za epizodu dobio je Boris Isaković za ulogu u pobjedničkoj predstavi "Brod za lutke", a najboljim mladim glumcem proglašen je Danijel Hust, za ulogu u "Čičkovcu". Tom mladom glumcu dodeljena je i nagrada "Avdo Mujčinović" dnevnog lista "Politika".

U čast nagrađenih ansambl JDP igrao je komad "Šuma" (A.N.Ostrovski/Egon Savin).

Festival, koji još uvek nosi naziv 'jugoslovenski', zadržava dosadašnju koncepciju s ambicijom otvaranja na šire područje jugoistočne Evrope.

U okviru pratećeg festivalskog programa otvorena je izložba fotografija "Bez maske", Vukice Mikače, projekcija filmova sa pozorišnih radionica održanih letos u Mokroj Gori i Užicu, promovisana 'Otvorena vrata' Pitera Bruka, 'Pozorište jugoistočne Azije', 'Monografija Miodrag Tabački', knjiga 'Čitakova stena u Užicu', 'Zaljubljeni došljaci', Aleksandra Milosavljevića i promocija monografije 'Mira Trailović', Feliksa Pašića.

Mirjana Jurčić

'Dnevnik jednog ludaka' u Kragujevcu

Na Maloj sceni kragujevačkog Teatra "Joakim Vujić" 2. decembra premijerno je izvedena monodrama "Dnevnik jednog ludaka", radena po istoimenoj pripovesti Nikolaja Gogolja, u izvođenju Ivana Vidosavljevića. Reditelj je Dragan Jakovljević, a konsultanti na predstavi su Predrag Ejodus i Mirko Bačić.

M.J.

Pozorišni maraton u Leskovcu

Povodom obeležavanja 110 godina od kako je odigrana prva profesionalna pozorišna predstava u Leskovcu, organizovan je Pozorišni maraton. Istoriju pozorišta u ovom gradu obeležili su Radoje Domanović, Žak Konfin, Bora Dimitrijević Piksla, a stalni profesionalni teatar postoji još od 1944. godine. Narodno pozorište u Leskovcu je učestvovalo i nagrađivano na mnogobrojnim domaćim i stranim festivalima (Sterijino pozorje, Dani komedije, Festival klasičke, Susreti "Joakim Vujić"...). Pozorišni maraton je otvorila Vida Ognjenović koja je u ovom teatru i započela svoju umetničku karijeru.

Premijerom komedije Željka Hubača "Ratko i Julijana" u režiji Juga Radivojevića, počeo je Pozorišni maraton. Tokom deset dana festivala u Leskovcu su gostovala pozorišta iz Beograda, Pirote, Niša, Prištine, Zaječara, Kosovke Mitrovice i Štipa.

M.J.

Brod za lutke

PEDESET GODINA DJEČIJEG POZORIŠTA U BANJA LUCI

Premijernim izvođenjem predstave "Mali dimnjačar" prema scenariju i režiji Jaroslava Antonjuka iz Poljske, DP RS u Banja Luci obilježilo je 50. godina postojanja i rada.

Prošle godine realizovane su predstave "Čarobna frula" u režiji Biserke Kolevske iz Sofije, "Ljubičasta zraka" Marice Vuletić Naumić, "Baš čelik" Kokana Mladenovića i "Četiri princeze i jedan zmaj" Živomira Jokovića. Tokom petog Međunarodnog festivala pozorišta za djecu ugošćeno 40 svjetskih teatarskih kuća. Pozorište je i samo gostovalo na nekoliko svjetskih festivala i dobilo priznanja za svoj rad.

Kako Predrag Bjelošević, direktor DP RS za "Ludus" ističe, i u narednom

periodu ostat će dosljedni umjetničkim načelima koje njeguje već 50. godinu.

- *Jako sam zadovoljan onim što je DP RS do sada ostvarilo. Mislim da je i ovaj jubilej obilježen onako kako dolikuje jednoj umjetničkoj kući. U januaru ćemo raditi predstavu "Pinokio" u režiji Slavča Malenova iz Poljske i to će biti festivalska predstava sa devet glumaca i 18 lutaka sa sasvim novom scenografijom i idejnim rješenjima. Nakon toga na scenu planiramo postaviti predstave "U cara Trojana kozije uši" Ljubivoja Ršumovića te "Životinjska farma" Orvela. DP RS nema namjeru mijenjati koncepciju svog dosadašnjeg rada niti angažovati gostujuće glumce, osim ako nije riječ o koprodukciji za koju smo mi*

otvoreni. Naš cilj je razvijati banjalučko glumište, omogućiti našim glumcima da uz saradnju sa svjetskim rediteljima, oni ostvaruju teške i zahtjevne uloge, a ne gostujući glumci. - riječi su Predraga Bjeloševića.

Nedavno je u ovoj kući završena rekonstrukcija sale i otvoren Muzej lutaka iz 50. godišnjeg pozorišnog fundusa, dok bi krajem septembra 2007. godine DP RS trebalo dobiti i "Atelje 333".

- *Trenutno je kapacitet mjesta 249, slijedi rekonstrukcija kompletne scene i proširenje sale na optimalnih 333 mjesta. "Atelje 333" imat će večernju scenu na kojoj će se raditi istraživačka, eksperimentalna i moderna rješenja za odraslu publiku. I dalje insistiramo prije svega*

na umjetničkim vrijednostima, želja nam je kroz klasičan izraz teatra spojiti savremeni oblik lutkarstva i dramski izražaj, ali ne sa ciljem da budemo konkurenti NP RS. Naša kuća trenutno ima 15 stalno zaposlenih glumaca i postoji potreba za još najviše četiri glumca, a u budućnosti smo otvoreni za saradnju sa banjalučkim scenaristima i rediteljima. Vrlo sam zadovoljan brojnošću publike i činjenicom da se naš rad prepoznaje i cijeni. Zato sam siguran da ćemo sa novim idejama naići na jako pozitivne reakcije. - tvrdi Bjelošević.

Vanja Stevanović

Predrag Bjelošević

DESETOGODIŠNJI LEŠ ILI ŠTETA ŠUMA!

Osime što šume ginu zbog skribomanske "literature", memoara, mnogobrojnih tabloida i novinčina, nerazumljivih udžbenika, ambalaže i toalet papira, umiru donekle i našom krivicom - zbog pozorišnih afiša. Naravno, nije problem kad se štampa važna informacija ili nešto pametno, pa barem ima neki razlog što je poginula sirota bukva ili topola, ali kad se štampaju takve koještarije da čovjeku dođe da se obesi... a bukva je već oborena... onda jeste problem!

Jedanput mi je D.P. Poljanski, u jednom beogradskom elitnom teatru, rečenicom "Ej, po celu noć mozgaju i smišljaju ovakve naslove!" ukazao na naslov u luksuznoj afiši. Naslov je glasio: **Zatočenici sinkope!** Odnosio se, valjda, na likove, ali smo posle predstave ustanovili da smo svi mi - i pisac i reditelj i glumci, a pogotovo publika - zatočenici sinkope. Ma šta to značilo. Znam šta je sinkopa i šta je zatočenik i da bi "zatočenik sinkope" bio neko zarobljen u muzičkoj pauzi prekratkoj za uzimanje vazduha. Ja sam se, pak osećala zatočenom u - pozorišnoj sali, iz koje nisam mogla pobeći pošto sam poznavala glumce. (Kojima posle nisam mogla u oči da pogledam. Ni oni meni.)

To što novinari po dnevnicima stalno govore o VREDNOSTI zaplenjene droge, umesto o njoj CENI (mada je cena droge velika, a vrednosti nema!) i što po uvezenim dokumentarnim emisijama koje su navodno protiv uzimanja droge, uporno upotrebljavaju reč "uživanje" (juče sam u jednoj izbrojala 164 "uživavanja" a ni jednu "upotrebu", "zloupotrebu", "uzimanje" ili sl. pa je emisija nametala zaključak "ne uživajte, uživanje je uživanje, ali možda malo šteti zdravlju, ponekad... ovo beskrajno uživanje"!), to što se već odavno odomaćila formulacija "kojom prilikom su poginuli" (koja znači "iskoristili su priliku da odapnu") ne opravdava nas kada haljezamo po afišama. Odnosno - činjenica da i neki moćniji, čitaniji ili gledaniji od nas, obesmišljavaju naš jezik ne obavezuje nas da i mi činimo istu radnju. Mi još uvek spadamo u Kulturu premda su nas ujedinili sa Medijima!

Pozorišne afişe štampaju se u više hiljada primeraka, što znači da se potroši papira kao za mali tiraž pristojnog romana, s tim što je papir često mnogo luksuzniji. U njima se ponekad mogu naći fotografije svih autora (pisac, reditelj, kompozitor itd.) - osim glumaca. Ili čak nema ni autora nego samo mrtve lutke iskopanih očiju i otkinutih ruku, ali o dizajnu ne bih ovaj put... Za onoga ko ih kupuje afişe nisu uopšte jeftine, osim ponekad - po sadržaju... O tome bih!

Nedavno je u jednom renomiranom beogradskom teatru ođštampana afiša, a u njoj naslov: "Ime Prezime Autora 1996 - 2006" iz koga se na prvi pogled može pomisliti da je autor desetogodišnjak, koji

je umro premlad. Mladi genije... Iz teksta, koji sledi ispod ovog naslova, saznaćete da je pisac zapravo desetogodišnji pokojnik, koji je pre toga ipak solidno počivao i da nije bio genije nego uspešan emigrant. Tj. da se godine ne odnose na njegov rođenje i život, nego na umiranje i desetogodišnjicu smrti. Kojim povodom je njegova drama i stavljena na repertoar! Da je razlog za insceniranje ove drame bio njen kvalitet do zabune sigurno ne bi došlo. Ali onda ne bi došlo ni do predstave. S obzirom da je razlog bila godišnjica (pošto drugog razloga nema!) nije čudo kakva im je ispala afiša. U daljem tekstu saznaćete da je autor "kao svaki imigrant maštao o tome da postane svetski šampion u rvanju"! Sigurno niste znali da svaki američki imigrant mašta o tome da postane svetski šampion u rvanju. Poznajem lično mnoge imigrante, koji su sa ovdašnje tačke gledišta emigranti, poznajem ih od detinjstva, redovno se dopisujemo, znam im bračno stanje, materijalnu i seksualnu situaciju, znam šta vole da jedu, da nose, da čitaju, ali su sve do sada uspešno krili od mene svoj san o tituli svetskog rvačkog šampiona! Iz iste afişe možete steći i ovakva saznanja pisana rediteljevom rukom, citiramo doslovno: "Ove komadi su u našu zemlju stigli i velikim zalaganjem porodice... (prezime) odnosno nastala je kao akcija... (ime i prezime) sestre pokojnog... (autor) koja je diplomirala u Americi, a doktorirala na Sorboni izučavajući slavistiku kao i... (autor)" Očigledno je da su uz OVE ranije bile DRAME, koje su prepravljene u KOMADI, ali nije popravljen pokazna zamenica u OVI. Pa ne ispadoše ni ove drame ni ovi komadi, nego - ove komadi. To možemo progutati kao daktilo-lapsus ali ŠTA je NASTALA KAO AKCIJA? Šta je subjekat, koje je predikat, ima li objekat? Reditelj se, kao i u režiranju uostalom, istakao i u prepričavanju drame, takođe za potrebe afişe. A bez ikakve druge potrebe! Ponekad je zbilja bolje štampati programe predstava toliko sitnim slovima da se nikako ne mogu pročitati, kao što su u istom teatru ranije imali običaj (koji sam ja tada kritikovala, a sad se kajem).

Ili ih, brate, ođšampajte super krupno, istaknite kod blagajne, na bilbord, pa da pismeniji svet blagovremeno odustane od ulaženja!

Jedno izvanprestoničko pozorište gostovalo je nedavno u Beogradu sa nekom od onih modernih predstava nastalih po literarnom pravcu SVI SMO MI SLOVENI G... koje (i predstave i pravac!) publika i glumci teško podnose, ali ih zato kritika i politika obožavaju. Ovaj se pomodni dramsko-književni pravac inače sastoji od nekoliko sličnih podvrsta: svi smo mi Rusi g..., svi smo mi Srbi g..., svi smo mi Makedonci g..., svi smo mi Bugari g... i vrlo je popularan u Svetu, (pod Svetom se podrazumeva evroatlantska integracija). Istina ni tamo nije

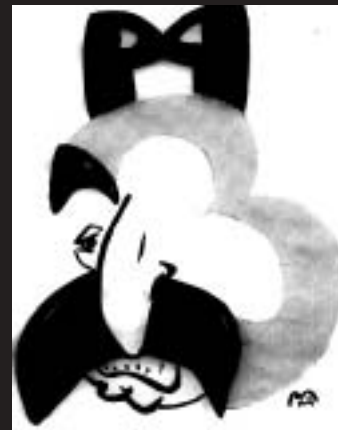
popularan kod publike, nego opet kod kritike i politike, ali ko šiša gledaoce kad oni ne ulaze u istoriju pozorišta. Naravno, i moja formulacija "popularan kod kritike" je sasvim idiotska, pošto kritika nikad nije populis, nego jednocifrena brojka. Dakle nije popularan, nego omiljen od kritike. I politike. Pa pošto je, dakle, tamo navodno omiljen onda mu se i mi klanjamo do zemljice crne, mučeći se da to igramo. I, što je još teže - da gledamo.

Nije bitno što je "kulturni" pisac oko polovine komada zagubio jednog od samo 4 lika, ne odjavivši ga. Ili ga je, možda izgubio reditelj, što bi bilo još gore, pošto je isti profa na državnom fakultetu. Tek, lik je bio tu, pa više nije bio, ko zna zašto i šta mu se desilo, ionako ništa nije radio, nego je smrdeo po sceni. Nevažan. Jer, važno je samo da se svi valjaju u kloaki. Postoji doduše i trend Svi smo mi Irci g... mada Irci nisu Sloveni Njega smo se takođe naigrati i nagledali!, ali taj, Bogu hvala, više nije u modi. Pošto su Irci sada integrisani. Da li ćemo i mi prestati da budemo g... ako nas integrišu? Daj, Bože! Ima naravno, i cela tv industrija "Latinoslinosi", gde jesu slinosi, ali su bar bogati i doterani. A Sloveni su kloakosi, jadni, gladni, gadni i odvratni. Te, shodno tome, moramo stalno, uporno i bespoštedno raditi na nabijanju kompleksa

inferiornosti - sebi. E sad, takav nacionalno-suicidalan postupak mora negde da se opravda i valorizuje. Gde nego u afiši? To naravno nije lako, a možda nije ni moguće, pa se stoga u afišama dotičnih predstava nalaze ovakve krasne rečenice: "On taj svet bez ozarenja ljudske dobrote vidi kao tamničenje ružno, prljivo i zlo dovođenje u stanje surove realnosti koja zablista u bajku"! Uau! Šta nam je sastavljač ove rečenice saopštio, osim činjenice da nije pismen? Pa eto, to da nema misao! Problem rečenice je uvek problem misli. Priznajem da je, povodom ovakvih drama, stvarno teško imati bilo kakvu suvislu misao. Dva od tri pomenuta primera vezana za dramaturgiju koja zdušno teži da "kad već jedemo g... bar da se n'ranimo!" Ko voli, nek izvoli, ja bih od te 'rane malo apstinirala! Hvala, nisam toliko gladna. Ni fizički, ni duhovno.

Mogu da apstiniram, ali ne mogu da prečutim - žao mi šuma! Jer, što reče Lj. Ršumović u svojoj pesmi za decu: "... Jednog dana, nas kad počnu seći, neće

Ludiranje u Ludusu

biti šume da nas čuva, od oluja, bandi i protuva..."

Da li će ostati neposećeno bar jedno jedino drvo za čuvanje, dok deca koja danas čitaju Ršumovu pesmu porastu? I da li će ostati bar jedan jadan narkoman, alkos, incestaš, degenerik - na ulici (u svojoj "prirodnoj" sredini) ili ćemo baš sve da ih uguramo na scenu?

M. Ojđanić

ZANIMLJIVOSTI IZ SVETA

Dadilja na Brodveju

Mjuzikl 'Meri Popins' baziran na serijalu knjiga P. L. Treversa i Diznijevom istoimenom filmu iz 1964. godine, sada se, posle Londona, igra i na Brodveju. Za razliku od londonske predstave koja je još pre dve godine dobila odlične kritike, njujorška predstava je kritiku podelila. Po nekima je mjuzikl 'nadmašio film sa Džuli Endrjuz', dok su drugi otišli još dalje sa tvrdnjom da će na repertoaru biti najmanje jedan vek. Nasuprot njima, kritičari za koje specijalni efekti iz predstave nisu dovoljno ubedljivi, istakli su da 'se kašičicom spektakla pomaže da se proguta gorak lek', te da su specijalni efekti upravo ti koji su odneli pobedu nad muzičkim i emotivnim obraćanjem samog mjuzikla.

Predstava sa tri Ginisova rekorda

Predstava napisana po trileru Agate Kristi 'Mišolovka' je već 55 godina na repertoaru u Engleskoj, sada je već institucija za koju producenti kažu da će se igrati večno. Ostala dva Ginisova rekorda drže glumci Dejvid Rejven (4575 puta je bio major Metkalf), i Nensi Sibruck, najdugovečnija dublerka (6.240 puta tokom 15 godina). Sam komad se svake večeri završava na identičan način - publika biva zamoljena da ne kaže nikome ko je ubica. Sastav publike koja gleda 'Mišolovku' čini - pola Britanaca, četvrtina Amerikanaca, a ostatak je iz celog sveta.

Očigledno ne očekujući da predstava ovoliko opstane na repertoaru, dvojica britanskih producenata davno su kupili filmska prava, uz uslov da ne smeju da naprave film dok ne prođe šest meseci od trenutka kada prestane pozorišno izvođenje. Oni više nisu među živima, a 'Mišolovka' i dalje traje. M.J.

ŠEKSPIROV PUT OD ZAPALJIVIH GLEDALACA DO HLADNIH AKADEMSKIH KRUGOVA

Nije se bez razloga jedan francuski pisac s nelagodnom pitao šta i kako još da piše na jeziku na kome su ispisana tolika dela. Jedan profesor

univerziteta, opet, prisećao se dana kad je bio mlad i nadubudan, rešen da piše disertaciju o Bodleru. Kada se našao u najvećoj pariskoj biblioteci, ustanovio je da o Bodleru ima 900 štampanih radova. O Šekspiru je napisana čitava biblioteka, pa se kritičar ili proučavalac može upitati da li išta može i treba da doda toj

gradi, a da ne prežvakava već rečeno, da svojom nedovoljno zaokruženom rečenicom nepotrebno ne zasmeta neposrednoj recepciji dela engleskog i svetskog velikana. Pa ipak, to delo iznova podstiče i pleni reditelje i glumce, profesore, đake i tako nazvane obične gledaoce. Osim tumačenja samih Šekspirovih tekstova, veoma zanimljiva mogu biti proučavanja uticaja tih tekstova u različitim kulturama.

U sećanju ostaje studija neke američke istraživačice koja je muškarcima u jednom selu zapadnoafričkog naroda prepričala dramu o danskom kraljeviću, pa zabeležila njihovu reakciju, i poruku (iznetu joj nakon pomnog slušanja i raspravljanja) da može da se vrati u domovinu i kaže svojim da nije provodila vreme sa dokolčićarima, istoričarima književnosti. U Sjedinjenim državama se analizira put kojim je Šekspir pošao od omiljenosti u narodnim slojevima (kada su u tek stvorenim gradićima na Zapadu polovinom 19. veka gledaoci veoma burno pa i fizički reagovali na igru glumaca), do svedenosti manje-više na akademske krugove.

II program Radio Beograda je u celini posvećen pitanjima iz kulture, a petominutne vesti koje idu pred kraj svakog sata odnose se na društveno-političke teme, slično kratkim vestima na ostalim radio stanicama.

Prijatno iznenađenje dogodilo se 6. XI 2006. kada je najavljena premijera Šekspirove tragedije "Romeo i Julija" na Sceni "Raša Plaović" Narodnog pozorišta u Beogradu, koju je režirala i za koju je izbor muzike načinila Ivana Vujić, te u kojoj Romea igra Nenad Stojmenović, a Juliju Vanja Ejđus. Premijera je izvedena suutradan, a već 8. XI - u 'Kulturnim krugovima' koje je tog popodneva uredio i vodio Radonja Leposavić, Goran Cvetković je saopštio svoje utiske o njoj. Kako je i sam po obrazovanju reditelj, podsetio je slušaoce na deo svoga iskustva u toj delatnosti, zapravo na svoj pokušaj da sa grupom glumaca početkom 90-ih godina u jednom malom pozorišnom čošku stvarnosti realizuje čuvenu Šekspirovu tragediju, a sve da bi izrazio gnušanje nad ubilačkom mržnjom koja nas je ospedala, da ispolji očajničku pobunu. Umesto u Veroni, radnja je trebalo da se odvija u Vukovaru zahvaćenom poslednjim ratnim vihorom. Ipak, ispoveda nam se Cvetković, neformalna trupa nije izdržala izazov i komad se raspao na probama, jer sve je bilo pod sumnjom, svi su bili potencijalni i stvarni neprijatelji svima.

Do slične ideje došla je i Ivana Vujić i dramu realizovala tako da su Romeovi roditelji pravoslavci, a Julijini katolici iz raznih krajeva bivše Jugoslavije. Kao i u slučaju nekih drugih predstava u našoj sredini, Cvetković i ovu smatra nedovoljno britkom i uverljivom, jer, po njemu, zavađene grupe i smrt pre deluju kao baletske numere dosta naivnog sklopa, negoli kao ozbiljan dramski izraz, u neprekidnoj potrazi za dubljim, prodornim i otrežnjujućim angažmanom. Naš kritičar ovu predstavu radije posmatra kao pažljivu operetsku paradu na granici kiča, sa nešto duhovitih rešenja i sa zapaženim nastojanjem Vanje Ejđus.

U emisiji, koju na zanimljiv način nedeljom osmišljava i vodi Ljiljana

RADIO BEOGRAD 2 - REDAKCIJA DRAMSKOG PROGRAMA

Raspisuje konkurs za radio dramska dela:

I

ZA ORIGINALNU RADIO DRAMU (svih žanrova)

Prva nagrada u iznosu od 50.000 dinara
Druga nagrada u iznosu od 40.000 dinara

II

ZA ORIGINALNU RADIO IGRU ZA DECU Jedna NAGRADA u iznosu od 40.000 dinara

III

ZA APSTRAKTNI OBLIK RADIOFONIJE (ZVUČNI EKSPERIMENT)

Jedna nagrada u iznosu od 30.000 dinara
Nagrada obuhvata pravo snimanja i emitovanja dela.

Pravo učešća na konkursu imaju svi državljani Srbije.

Autori su dužni da dela dostave u tri primerka, otkucana sa proredom 28 redova po stranici, ukupne dužine za radio dramu do 30, a za radio igru za decu do 25 kucanih strana.

Za treću kategoriju potrebno je, u tri primerka, dostaviti projekat koji treba da sadrži okvirne pretpostavke zvučne realizacije.

Radovi se potpisuju šifrom (rešenje šifre dostaviti uz tekst u zatvorenoj koverti), a autorstvo se dokazuje istovetnom kopijom teksta.

Dela se dostavljaju na adresu:

Dramski program Radio Beograda,
Hilandarska 2,
11000 Beograd

Sa naznakama: "KONKURS ZA RADIO DRAMU" ili "KONKURS ZA RADIO IGRU ZA DECU", odnosno "KONKURS ZA APSTRAKTNI OBLIK RADIOFONIJE".

Rok za predaju rukopisa je 15. februar 2007. godine.

Dela poslata na konkurs ne smeju biti već objavljena ili emitovana.

Rukom pisana, potpisana i već objavljena dela žiri neće razmatrati.

Radio Beograd će u sve tri kategorije imenovati tročlane žirije od uglednih stručnjaka, a žiriji su obavezni da rezultate saopšte 30 dana nakon zaključenja konkursa, što će biti objavljeno u emisijama Radio Beograda i dnevnoj štampi.

26.10.06.

BBC KONKURS ZA NAJBOLJI SCENARIO ZA RADIO DRAMU

Rok za prijavu: 30. april 2007.

Detaljnije o konkursu, načinu i propozicijama prijavljanja možete naći na sajtu British Council-a

British Council i BBC organizuju međunarodno takmičenje u pisanju radijskog scenarija. Pozivamo Vas da napišite radio dramu u trajanju od 60 minuta o bilo kojoj temi po Vašem izboru. Drama mora biti originalna, neobjavljena do sada i da ste baš Vi njen autor. Takmičenje je otvoreno za sve one koji ne žive u Velikoj Britaniji. Drama mora biti napisana na engleskom jeziku, ali je može prevesti treće lice, iako ne pružamo finansijsku podršku za troškove prevoda. Prevod u tom slučaju mora biti zvaničan uz navođenje imena prevodioca.

Nagrade

Postoje dve glavne nagrade: za najbolju dramu napisanu na engleskom jeziku gde je engleski maternji jezik autora i najbolja drama na engleskom gde je engleski drugi jezik autora. Oba pobednika će dobiti po £2,500 i put u London gde će videti kako se njihove drame snimaju i prisustvovali gala večeri prilikom dodele nagrada. Utešne nagrade su digitalni i radio aparati za najbolje drame iz sledećih geografskih oblasti: Amerika, Evropa, Afrika i Srednji Istok, Južna Azija, Rusija i Kavkaz, Azija i Pacifik. Svi autori čije drame uđu u uži izbor će dobiti poklone BBC-ja kao i komentare BBC-jevog tima stručnjaka.

Saveti za pisanje radio drame

Radio je neverovatan medij. On pokreće maštu i samo zvuk privlači publiku i drži njihovu pažnju. Svetski servis BBC-ja je zamolio dva proslavljena radio dramaturga, Marsi Kahana (Marcy Kahan) i Majka Vokera (Mike Walker) da podele sa svima svoje tajne šta čini radio dramu upečatljivom.

Posetite sajt Svetskog servisa BBC-ja pod naslovom "How to write a radio play?" i saznajte više o ovome.

Đurović, a koja ima nedovoljno pogođen tautološki podnaslov 'Duhovni i spiritualni leksikon civilizacije', 26. XI je emitovan deo ciklusa nespretno nazvan "Šekspir za i Šekspir u XXI veku". Zahvaljujući telefonskom razgovoru urednice sa našim mladim rediteljem Stefanom Đeparovskim, koji već godinu dana deluje u Kanadi, približeno nam je još jedno, njegovo tumačenje ove Šekspirove tragedije, nedavno postavljene u Alberti. Naš reditelj se ne zadovoljava "klasičnim, buržoaskim čitanjem Šekspira, sa jasno izgovaranim rečima i velikim gestovima", kakvo nalazimo u ekonomski uljuljkanoj i pomalo konzervativnoj zapadnoj Kanadi. Njega zanima savremena tumačenja i rešenja, ona koja teže preispitivanju, a ne pravolinijskom izlaganju priče, jer on u Šekspiru vidi svojstvo preispitivanja sopstvenih priča. On je, kako nas obaveštava Biljana Đorović, režirajući "Romeo i Juliju" svojim dramskim izrazom sjedinio izazove biografskog i umetničkog u životu Sare Kejn, Džima Morisona i Silvije Plat, pa se uz smrt zaljubljenih - dodaje Đeparovski - iza Romea projektu slike Aušvica, rata u Vijetnamu, Iraku i Avganistanu, bombardovanje Beograda... Na ovaj način naš reditelj

budi kanadske studente i građanstvo iz uljuljkanosti, ispituje moć pozorišta u pokušaju da izmeni bar pojedinca, ako ne društvo, da ovom predstavom prikaže nesreću prouzrokovanu nemogućnošću realizacije kontakta.

Velika dela neizbežno izazivaju različita, protivrečna i ne baš svima prihvatljiva tumačenja, pa se s time, bar povremeno i u izvesnoj meri, moraju miriti i oni koji su skloniji vremensko-prostornoj, tematsko-motivskoj, stilskoj i kompozicionoj autentičnosti i integritetu umetničkog teksta i njegovog izvođenja. Na pronicljiv i znalčki način snagu, dubinu i inspiraciju Šekspirovog dela u naše vreme u ovoj emisiji, osvetlila je dr Ljiljana Bogojeva-Sedlar, profesor engleske i američke književnosti na beogradskom Fakultetu dramskih umetnosti i na niškom Filozofskom fakultetu. To je učinila na primerima Roberta Altmana, Pola Robinsona i Dženet Sirs, rasvetljavajući odnos pozorišta, filma i radiofonije, umetnosti i savremene američke stvarnosti, takozvanog ženskog i muškog stava. Poseban utisak ostavio je njen osvrt na njujorškog pozorišnog poslenika Džozefa Papa, obožavaoca i popularizatora Šekspirovog dela. Mr Ranko Burić

ZRENJANINSKA SARA BERNAR

Sećanje na GORDANU VINOKIĆ (1934 - 2006)

Sedamnaestog novembra, ove prelepe jeseni 2006. godine preminula je dugogodišnja prvakinja drame Narodnog pozorišta "Toša Jovanović" - Gordana Vinokić. Tih, neopterećujuće bilo kome, na kraju puta neke svoje posebne, lične i, reklo bi se, večne samooće sa kojom je sve vreme živela. Zasturno je u toj samotnosti pronalazila ključeve svojih ličnih dilema, kreativne i duhovne samopretrage, izgovarala, pritom, beskrajni monolog neke svoje potajne životne drame, koju je, skrivenu od svih, do kraja uporno uvežbavala.

U svom drugom, svetovnom paralelnom životu, životu vrhunske dramske umetnice, sada to znamo, prepoznavali su se delovi i odlomci, ponekad i čitavi činovi te njene intimne ljudske povesti. Zbog toga je ponekad bila nagla, hirovita, ali i iskrena u zatočeništvu Talije i njenih ćudi. Zbog toga je sve njeno lično, bilo manje-više fragmentarno i ne odveć veselo, čak i u periodima blage boemske opuštenosti, osim iskrene i dosledne odanosti prema teatru i njegovoj začudnoj tajni.

Rođena je u Beogradu, 14. januara 1934. godine, gde je od predratnih, ratnih i poratnih godina, za svoje detinjstvo i mladost ukrala dovoljno smisla i lepote kako bi od mnoštva skromnih zanimanja i pragmatičnih recepata za odrastanje, hrabro odabrala onaj, koji ju je i doveo na pozorišnu scenu. Posle nekoliko godina samoispitivanja na prestoničkim i okolnim amaterskim scenama, potom prvog profesionalnog angažmana u Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici, Gordana Vinokić slede presudne sezone ozbiljnog glumačkog

rada i sazrevanja na sceni Osiječkog narodnog kazališta, gde, po svemu suđeci, već definiše osnovni i docnije prepoznatljiv stil svoje glumačke interpretacije. Specifičnost njenog afiniteta i posvećenost tumačenju izrazito dramskih likova, dovodi je na scenu zrenjaninskog Narodnog pozorišta "Toša Jovanović", upravo u trenutku odlaska u druge teatre čitave plejade izvrsnih dramskih umetnika, koji su, deceniju i po pre toga, gradili i održavali visok nivo produkcije i uveli zrenjaninsko pozorište u red najprestižnijih teatarskih kuća van prestoničkih centara bivše Jugoslavije.

Gordana Vinokić debituje u Narodnom pozorištu "Toša Jovanović" 12. oktobra 1965. godine, malom ulogom Susetke, u poznatoj i rado igranoj komediji izraelskog pisca, Efraima Kišona, "Venčanica". Bio je to njen prvi susret sa zrenjaninskom publikom, koja će je zavoleti i voleti, ceniti njene glumačke domete u svih narednih 86 uloga, koliko će, sve do poslednje, u sezoni 2005/2006 igrati na sceni svog matičnog pozorišta. I tada će, liku Amalije, ali i celom ansamblu predstave "Četiri male žene", Ljiljane Jokić Kaspar, darivati svoju prepoznatljivu serioznost na sceni, kao i uvek očekivani specifični šarm dokazanog majstora.

Već u prvim godinama svoje glumačke karijere u zrenjaninskom narodnom pozorištu nagoveštava buduću vodeći status u ansamblu i biva zapazena kao Jelena u drami Maksima Gorgog "Deca sunca", kao Ismena u Sofoklovoj "Antigoni" (u sezoni 1966/67 ali i pred kraj karijere, kao Euridika u istom komadu 1998. godine), zatim kao Mili Long u drami Pitera Justinova "Život u mojim rukama", kao Karol Kortir u delu "Silazak orfeja" Tenesi Vilijamsa,

kao Judita u komadu "Đavolov učenik" Bernarda Šoa, kao Džesi u drami "Neznani junak" Vorena Frosta, kao Madlen u Krležinoj drami "U agoniji".

Sedamdesetih i osamdesetih godina minulog veka, u najzrelijem umetničkom periodu, pamtimo je po ulogama Marije u Sterijinom delu "Smrt Stefana Dečanskog", Bosiljke u "Pelinovu" Žarka Komarina, Valerije iz predstave "Priče iz bečke šume" Edena fon Horvata, Ikonije iz Simovićevog "Čuda u Šarganu", Ane Andrejevne iz Gogoljevog "Revizora", zatim iz čitavog albuma komičnih uloga odigranih u Nušićevim i

Sterijinim komedijama, potom kao nezaboravnu Danicu u Kovačevićevom "Balkanskom špijunu", Sonju u drami "Haj-faj" Gorana Stefanovskog, Ginu u Simovićevom "Putujućem pozorištu

SCENSKO ČITANJE DRAMA SRPSKIH DRAMATIČARA

Umetnički direktor eMTeeM-a Sead Đulić, o Forumu dramskog pisca posvećenog mladim srpskim dramatičarima

Ovogodišnji Forum dramskog pisca, održan prošlog meseca u Mostaru, bio je posvećen mladim srpskim dramatičarima. Izabrano je njih šest: Uglješa Šajtinac, Marija Karaklajić te Milan Marković, Milena Bogovac, Maja Pelević i Filip Vujošević - koji su i lično prisustvovali Forumu - jer je njihov rad prepoznat "kao pokret koji snažno zrači u cijeloj regiji", kaže Sead Đulić, umetnički direktor Mostarskog teatra mladih (eMTeeM-a) a ujedno i predsednik Centra za dramski odgoj BiH i direktor tamošnjeg Internacionalnog festivala autorske poeetike.

Prisećujući se da su na prvom Forumu čitane nagrađene drame mladih BH autora: Elme Tataragić, Miroslava Pilja, Vedrana Fajkovića i Hasana Džafića, a da su na narednom predstavljani komadi Zlatka Topčića i Branka Brđanina, koji nisu bili nagrađani na drugom konkursu, Đulić najavljuje da će buduću Forumu biti posvećeni francuskoj i hrvatskoj drami.

Za uzajamno razumevanje "Prve godine u scenskom čitanju učestvovali su i glumci Pozorišta „Bazaart“ iz Beograda i članovi Omladinskog teatra „Creative Minds“ iz Londona, dok su ove godine drame ("Dragi tata", "Dobro jutro, gospodine Zeko", "Pomorandžina kora" "Lice od stakla", "Halflajt", "Hadersfild" i "Ler") čitali glumci mostarskih pozorišta, te studenti glume i dramske pedagogije sa mostarskog Odsjeka dramskih umjetnos-

Šopalović", a možda i ponajviše svojim glumačkim testamentom, ostvarenim u naslovnoj ulozi drame "Uspomene Sare Bernar" Džona Marela kojom je obeležila tri decenije umetničkog rada na sceni zrenjaninskog pozorišta. Na izmaku karijere publici će se odužiti takođe u naslovnoj ulozi čuvenog Brehotovog komada "Majka hrabrost". Čitavu poslednju deceniju, kao poseban dar, razgaljivala nas je ulogom Madam Ortang u sjajnoj, balkanizovanoj varijanti poznate komedije Žana Anuja "Ženski orkestar", dokazujući i svoj nesumnjiv potencijal za komične uloge.

Prebogatoj umetničkoj biografiji Gordane Vinokić treba pridodati i nekoliko epizodnih ostvarenja na filmu, kao i više uloga u TV dramama i serijama.

Sa njom su voleli da sarađuju svi značajniji reditelji koji su radili sa zrenjaninskim ansamblom, budući da su za uzvrat dobijali uvek ono što su i želeli - psihološki dobro proučavan lik i sigurnu interpretaciju. Za svoje glumačke domete nagrađivana je na nekoliko festivala profesionalnih pozorišta Vojvodine, od strane Udruženja dramskih umetnika Srbije i od svog matičnog pozorišta. Njenim odlaskom, u ansamblu Narodnog pozorišta "Toša Jovanović" nestala je, čini se, poslednja glumačka heroina urodne scenske dostojanstvenosti, izgrađenog stila i autentičnog habitusa.

Stanko Ž. Šajtinac

Gosti SNP

Na sceni 'Pera Dobrinović' SNP gostovala su pozorišta: "Dobrica Milutinović" iz Sremske Mitrovice sa predstavom Edena fon Horvata "Don Zuan se vraća iz rata" u adaptaciji i režiji Vladimira Lazića; NP "Toša Jovanović" iz Zrenjanina sa komadom "Iza Kulisa" Majkla Frejna, u režiji i izboru muzike Olivera Đorđević; Narodno pozorište iz Subotice sa predstavom Nila Sajmona "Apartman B", takođe u režiji i izboru muzike Olivera Đorđević.

M.J.

'Rasprave' u SNP

Na Kamernoj sceni SNP Novi Sad izvedena je 15. decembra premijera Marivoove "Rasprave" u režiji Slađane Kilibarde.

"Remek-delo Pjera Marivoa, crna komedija u kojoj ovaj barokni pisac nagoveštava nastanak novog društva i buržoasku revoluciju u Francuskoj i koja je, u vreme kada se pojavila, šokirala publiku i, za života pisca, odigrana samo jednom. Priča o surovom eksperimentu čiji su objekat četvoro mladih, naivnih i neiskvarenih ljudi, priča o ljubavi čiji kraj, srećan ili nesrećan, publika "dopisuje" sama."

Šekspir u Somboru

Narodno pozorište iz Subotice gostovalo je na sceni somborskog pozorišta sa komedijom "Sabrana dela Viljema Šekspira" Bergsona, Longa i Singera u režiji Kokana Mladenovića. "Glumci se stabilno kreću kroz dramaturšku osnovu koja počinje bizarnom najavom, a nastavlja se "prezentacijom" Šekspirovih dramskih dela - počev od tragedija, komedija, pa do istorijskih drama, sa strateški punktiranim Hamletom, kao kulminacijom i epilogom. Humorni ton nadograđen je i mnogobrojnim reminiscencijama na aktuelnu stvarnost koje su režijski dozirane vrlo pažljivo", piše o ovoj predstavi Đorđe Kuburić.

M.J.

Iz knjige Na krilima Talije

ŽAN LUJ BARO

Posebna draž pozorišta znači

Živeti s huljama jer

Pravdu ljubimo,

Propasti sa slaboumnima

da zdravlje sačuvamo,

Strepeti sa malodušnima

da malo sreće nađemo,

Neprekidno prkositi smrti

jer samo život ljubimo,

Stalno odlaziti s koferom

u ruci, torbom o

ramenu,

Jer pokušavamo da

shvatimo

I strepeti da ćemo jednog

dana nekuda zaista

stići.

izabrala

i sa francuskog prevela

Emilija Cerović Mlada

GOSPODIN PROFESOR, GOSPODIN GLUMAC

Petar Banićević.
Monografija
Priradio:
Raško V. Jovanović
Izdavač: SDUS

Da li je bio savršeni glumac sa stavom pravog gospodina, ili je bio pravi džentlmen, gospodin sa nervom velikog glumca, nije uopšte nikakva dilema. Bio je sve to, i još mnogo toga. Petar Banićević, dobitnik nagrade za životno delo "Dobričin prsten" za 2004. godinu, stigao je u septembru ove godine da pogleda konačnu verziju ove monografije, i odobri njeno štampanje priredivaču Rašku V. Jovanoviću. Nažalost, nije dočekao objavljivanje ovog zbornika radova posvećenog njegovom stvaralaštvu.

- Svoj glumački izraz Petar Banićević temelji na vrhunskom majstorstvu scenskog govora, gotovo bez premca u

našem glumištu. Banićević ne pleni gledaoce samo pojavom, već i glasom i izvršnom dikcijom, što svakoj njegovoj glumačkoj kreaciji na sceni daje osobitu dimenziju. Zato i svaki prizor u kojem on sudeluje dobija neki poseban intenzitet, stiže se utisak da scena naprosto dobije izvestan naboj, odnosno kako bi se u pozorišnom žargonu reklo, 'podigne s', ili 'ispuni se tako da obujmi pažnju čitavog gledališta - konstatovao je o stvaralaštvu glumca Petra Banićevića profesor Raško V. Jovanović. Bogato opremljena fotografijama iz predstava i filmova, sa tekstovima mnogih kolega koji su evocirali uspemene na saradnju sa Banićevićem, čine štivo vrlo pitkim, čitljivim i interesantnim. Svoje impresije o ovom velikom glumcu napisale su njegove mnogobrojne kolege poput Marije Crnobori, Dobrile Stojnić, Sonje Jauković, Vide Ognjenović, ali i pozorišni stručnjaci: Petar Volk, Dragana Bošković, Ksenija Šukuljević Marković, Milenko Misailović, Muharem Pervić.

Kada mu je dodeljivana nagrada 'Dobričin prsten', žiri je između ostalog konstatovao da je Petar Banićević obrazovan glumac izrazite intelektualnosti, duhovitosti i mere... zato on i nema značajnih uloga koje ne pripadaju njegovom, to jest, najvišem rangu. One su uvek značajne, izrazite, primećene.

Njegovo ime se pojavilo u javnosti dok je još bio student pre više od pet decenija. Bilo je to u jednoj od njegovih prvih uloga, u Njegoševom 'Gorskom vjencu'. Prve pozorišne predstave je gledao još kao gimnazijalac u Nikšiću, a na beogradsku Akademiju je primljen iz prvog puta. Mladalački zbunjen i neiskus, predstavio se ulogom Hadži Tome iz Koštane, i položio. Postao je student u klasi čuvenog profesora Raše Plaovića. I upravo taj glumački talenat profesora imao je i njegov student. Stotine uloga u pozorištu, televiziji, u radio dramama i na filmu, obeležilo je karijeru Petra Banićevića. Tumčio je likove u delima svetskih pisaca, poput Eshila,

Sofokla, Šeksira, Dostojevskog, Molijera, Čehova i mnogih domaćih autora.

Kada su glumicu Sonju Jauković pitali da objasni kako zapravo njen kolega Banićević glumi, ona je u ovoj monografiji duhovito zabeležila: *glumi - 'engleski' - mozgom; ulogu uradi kod kuće... skroz; govorne radnje, okolnosti, odnose - oštro do kraja... Emocije prevazilazi, one su za njega stanja, nikada ne glumi stanje, glumi prepreku... 'Opasan' glumac! Fantastična škola - Rašina: 'Zanat, sine moj'.*

Ostvario je oko osamdeset uloga (od 1951. do 2002.) u beogradskim pozorišti-

ma: u Narodnom, Ateljeu 212, Jugoslovenskom dramskom, Zvezdara teatru i Studenskom kulturnom centru. Bio je dobar student velikog profesora glume Raše Plaovića, a onda je svoj neizmerni talenat prenosio na generacije svojih studenata na novosadskoj Akademiji umetnosti. *'Ja sam njemu bio prvi student, a on meni te 1983. prvi profesor'* - seća se Aleksandar Gajin. *Ponedeljkom je dolazio, prav i pun dostojanstva. Ponedeljak - ozbiljan dan... Nije dopuštao da nas ponesu sujeta i taština. Naučio me je: profesionalnost po svaku cenu - beskompromisna! Naučio me je da je pozorište lični hram i lična borba... Gospodin profesor. Gospodin glumac.*

Anita Panić

Promocija knjige Petra Banićevića

PRODUCENT KOJI VOLI I POZNAJE TEATAR

Rečnik osnovnih pozorišnih pojmova
Milovana Zdravkovića

Na 93 strani, pod slovom 'P' definisana je reč Producent, lice koje svojim radom nešto proizvodi. Stručno i kreativno lice sa menadžerskim sposobnostima, koje je u obavezi da stvori sve umetničke, tehničke i administrativne preuslove da projekat za koji je odgovoran nesmetano, kvalitetno i u roku bude realizovan.

Ukoliko nismo znali pravu definiciju ovog termina, saznali smo iščitavajući 'Rečnik osnovnih pozorišnih pojmova' Milovana Zdravkovića, producenta, autora ovog neobičnog i korisnog izdanja. Ali, suština nastanka ovakve knjige, nije samo u vladanju terminologijom, znanju koje se nagomilalo kroz decenije rada, već, pre svega, u velikoj ljubavi i posvećenosti teatru. A autor ovog rečnika je školski primer osobe koja se čitavim bićem predaje pozorištu, te tako iz svake od 163 stranice ovog rečnika, vrcu istraživački optimizam, sakupljačka strast i intelektualna radoznalost.

Prošlo je više od dve decenije kada je Raško V. Jovanović napisao delo 'Rečnik i drama', u biblioteci 'Čovek i reč', svojevrstu pozorišnu enciklopediju, gde su na vrlo analitičan način prikazane biografije mnogih značajnih ljudi iz sveta teatra i poneki stručni pozorišni termini. Od tada, do danas, niko se nije ozbiljno bavio analizom pozorišnih termina, na specifičan način. Zapravo, Milovan Zdravković u ovom rečniku prezentira važne segmente savremenog pozorišta: menadžment, organizaciju, produkciju i marketing, koji do sada, u našoj sredini, skoro da nisu obrađeni. Kao osoba sa dugogodišnjim producentskim stažom u svetu pozorišta (od 1994. angažovan u Narodnom pozorištu na poslovima menadžmenta, marketinga i produkcije, prim.aut.), i kao profesor iz predmeta Pozorišna produkcija na Akademiji umetnosti BK, Zdravković svoje ogromno znanje iz tih oblasti vrlo vešto koristi i s pravom merom za odabir najvažnijih termina, otkriva čitaocima neobičan svet

pozorišne terminologije iz ugla pozorišnog menadžmenta. Tako, recimo, saznajemo definicije mnogih pojmova, poput tih, šta je zvanje upravnika pozorišta, šta je finesa, promocija, ali i šta je pozorišna rupa, kontrolna proba, manir, maksima, ili marketinški plan, medija plan. Uz izuzetne sugestije, i kako i sam ističe Zdravković, savet i stručnu pomoć teatrologa Radomira Putnika i Mirka Žarića, reditelja Bore Grigorovića, kao i dugogodišnje saradnice, teatrologa Jelice Stevanović, autor ovog 'Rečnika savremenih pozorišnih pojmova', uspeva da savlada ogromnu količinu termina i napravi odabir onih najbitnijih i najinteresantnijih, kako bi na pravilan način približio termine i strukturu menadžmenta, produkcije i marketinga. Ovom ogromnom istraživanju, svojim znanjem i dobromernim sugestijama doprineli su Jovan Čirilov i dr Zoran T. Jovanović.

Iako nije obuhvatio sve relevantne termine i sve pozorišne oblasti, Milovan Zdravković je uspeo da kreira zanimljivo štivo iz sveta pozorišta, koje će moći sa zanimanjem da čitaju i oni manje struč-

ni, dakle ljubitelji teatra i gledaoci koji redovno odlaze u pozorište.

Uz odabir fotografija iz operских, dramskih i baletskih predstava, značajnih umetnika, preko fotografija koje prikazuju različita pozorišna zanimanja, Zdravković 'Rečnik' završava sa nekoliko dragocenih poglavlja. Pre svega, tu je spisak svih pozorišta u Srbiji sa konciznim podacima o osnivanju, zatim spisak pozorišnih muzeja, pozorišnih novina i časopisa. Takođe, kao posebno poglavlje, Zdravković definiše spisak pozorišnih festivala, akademija i fakulteta dramskih umetnosti, i na kraju, saveza i udruženja.

Kada sklopite stranice ovog rečnika, stižete utisak, kao da ste upravo pogledali jednu veoma uspešnu pozorišnu predstavu, sa čvrstom, zanimljivom dramaturgijom. Dakle, da predstava nije bila razvučena, da su glumci s pravom merom tumačili delo, a da je reditelj iskazao svoj talenat. I da ste nakon predstave, izašli zadovoljni iz sale, a da pri tom ni jednom niste pogledali na sat! I još nešto za kraj. Nisam ni pokušala da pronadem pod slovo 'P' u ovom rečniku jednu reč, jer znam da je nema u terminologiji namenjenoj pozori-

rištu. Ali ta reč je veoma važna za nastajanje ovog rečnika osnovnih pozorišnih pojmova Milovana Zdravkovića, a ona glasi PRIJATELJ. Jer da on to nije prema umetnicima, i ne samo njima, već i prema rekviziterima, rasvetljivačima, suflerima, kao i prema mnogima koji nisu iz sveta pozorišta, ne bi ni bilo ovog rečnika. On je zbir uzajamne ljubavi jednog producenta, mnogobrojnih prijatelja i TEATRA koji život znači!

A. Panić

FOTOTIPSKO IZDANJE ZNAČAJNE STUDIJE

Mihovil Tomandl: Srpsko pozorište u Vojvodini I, II
Izdavač: Istorijski arhiv, Pančevo, 2005.

Jedan od najznačajnijih pregleda istorijskog razvoja pozorišta među srpskim življem u Vojvodini, studija Mihovila Tomandla „Srpsko pozorište u Vojvodini“, objavljena je 1953. godine u izdanju Maticе srpske. Ova dvotomna istorija srpskog teatra u Vojvodini sve do kraja osamdesetih godina prošloga veka predstavljala je najpotpunije štivo o pozorišnom životu Srba na teritoriji Austro-ugarske. Autor je prvi tom posvetio razmatranju teatarskih zbivanja od 1736. do 1868. godine, a drugi razvoju pozorišta od 1868. do 1919. godine.

Mihovil Tomandl u predgovoru pisanim 1951. godine veli: „Ova monografija nastala je iz težnje da se, ukoliko je to moguće, u celosti prikaže istorijski razvitak srpskog pozorišta u Vojvodini, značaj i uloga koju je odigralo u kulturno-prosvetnom uzdizanju srpskog naroda u ovoj pokrajini. Nastojao sam da što obilnijom dokumentacijom i činjenicama potkrepim svoja izlaganja, ne bi li se tako dobila prava i što potpuniya slika o pozorišnoj delatnosti u našoj nedavnoj prošlosti“.

U prvome tomu Tomandl prati teatarske događaje od „Traedokomedije“ Emanuila Kozračinskog čiju pojavu

smešta u 1736. godinu; savremeni teatrolozi - posebno Vlastimir Erčić, pak, smeštaju „Traedokomediju“ u 1734. godinu, pomerajući tako početke organizovane pozorišne delatnosti dve godine unazad; Tomandl potom piše o crkvenoškolskom i svetovno-školskom pozorištu, tačnije rečeno o pozorišnim predstavama koje su se pripremale u školama i bile prikazivane o završetku školske godine. Sledi pregled rada Joakima Vujića, pa Nikole S. Đurkovića, da bi se dužna pažnja posvetila radu Diletantskog pozorišta u Novom Sadu, čija je delatnost utrla put i pripremila javnost za stvaranje prve pozorišne institucije u Srba - Srpskog narodnog pozorišta.

U drugome tomu autor opisuje rad Srpskog narodnog pozorišta od 1868. do 1919. godine, ili preciznije rečeno, do objavljivanja mobilizacije 1914. godine, kada je pozorište ostalo bez muškog dela ansabla budući da su muškarci morali da se odazovu pozivu vojnih vlasti. Drugi deo studije Mihovila Tomandla, u stvari, bavi se isključivo istraživanjem delovanja Srpskog narodnog pozorišta, jedine pozorišne institucije srpskog naroda u Vojvodini.

Mihovil Tomandl je teatrolog koji koristi nekoliko osnovnih metoda: istoriografski, kada je reč o institucijama, biografski, kada je reč o pojedinim umetnicima kao i komparativistički kada treba ukazati na simultanost pojava ili pozorišnih procesa. Podaci koje Tomandl podastire čitaocima su pouzdani i pregledni, premda su u izvesnoj meri prevaziđeni najnovijim istraživanjima - na primer, život i delo Joakima Vujića tokom minulih decenija detaljno su obrađeni i saznanja o Vujiću i njegovom pozorišnom radu, do kojih je došla savremena teatrologija, daleko su detaljnija i potpunija od onih koja nudi Tomandl. Ali, u vreme kada je Mihovil Tomandl pisao svoju monografiju, teatrologija u Srba - kao osnovna nauka o pozorištu - tek je bila u povoju i njen nivo saznanja o pojavama i procesima bio je još uvek na polaznoj poziciji.

Studija Mihovila Tomandla, može se zaključiti, odigrala je značajnu, pa i pionirsku ulogu u našoj nauci o pozorištu. Danas je njen domet skromniji nego pre pola veka, ali sasvim je izvesno da su podaci i činjenice koje autor nudi čitaocu, provereni i izvan svake sumnje; drugačije rečeno, ako se i mogu dovesti u pitanje neki Tomandlovi stavovi i interpretacije, sumnji ni u kom slučaju ne podležu podaci i sinteze o pojavama ili periodima, čime monografija o srpskom pozorištu u Vojvodini i posle više od pola veka od objavljivanja, ispunjava zadatak.

Otuda je za svaku pohvalu poduhvat Istoriskog arhiva Pančeva da priredi fototipsko izdanje studije Mihovila Tomandla, prepoznajući u ovome radu značajan doprinos istraživanju istorije pozorišta u Vojvodini.

R. Putnik

REKONSTRUKCIJA PREDSTAVE

Radoslav Lazić: Bojanov "Dundo"
Beograd, 2005. U izdanju autora

Preduzmljivi teatrolog Radoslav Lazić objavio je svoju dvadeset treću teatrološku knjigu; najnovija publikacija posvećena je znamenitoj predstavi Jugoslovenskog dramskog pozorišta, Držičevom *Dundo Maroju* u režiji Bojana Stupice. Predstava je premijerno prikazana 4. februara 1949., a obnovljena 1969. godine i u Stupičinoj scenskoj postavci izvedena ukupno 459 puta.

Dugi vek predstave, nezapamćen do tada u istoriji našeg teatra, svedoči ne samo o nesmanjenom interesovanju gledalaca za ovo izvođenje, već govori i o njenoj izuzetnoj umetničkoj vrednosti. Predstava je prikazana na gostovanjima u mnogim evropskim gradovima, a njena najznačajnija prezentacija obavljena je u Parizu 1954. godine na Teatru nacija, kada se međunarodna pozorišna javnost prvi put srela sa Držičevim delom. Stupičin *Dundo Maroje* gostovao je i na scenama Burgteatra u Beču, u Moskvi, Kijevu, Lenjingradu, Gorkom, Budimpešti, Varšavi, Vroclavu i Poznanju, a Držičeva komedija prevedena je na mnoge jezike i izvedena u Holandiji, Čehoslovačkoj, Poljskoj, Finskoj, Švedskoj i Engleskoj, a prevedena je i na kineski. Sa sigurnošću možemo zaključiti da je upravo zaslugom Bojana Stupice Držičev

dramski tekst lansiran ka internacionalnoj pozorišnoj javnosti i postao delo klasičnog repertoara.

Radoslav Lazić je ovom publikacijom nastojao da - služeći se teatrološkom metodom - rekonstruiše izgled predstave. Izvesno je, dakle, da ovde nije reč o knjizi režije, kako stoji na korici, već o savsesno obavljenoj poslu sintetizovanja elemenata predstave.

Radoslav Lazić u dva značajna napisa - *Pripremanje predstave Dundo Maroje* i *Opis predstave Dundo Maroje* - pruža detaljan uvid u sve značajnije činioce predstave, od opisivanja proba, Stupičinog načina rada, preko odnosa glumaca prema probama, do sažetog prikazivanja svake sekvence predstave. Lazić pažljivo beleži svaki detalj znajući da se rediteljska umetnost sastoji od mnoštva različitih poslova koji se, umreženi i povezani, ulivaju u tok matice, u telo i oblik pozorišne predstave. Zbog toga Lazićevo beleženje detalja, što se možda nekome može učiniti kao sitničarenje (na primer, gde za vreme proba sedi sufler, kuda smeju da se kreću glumci koji nisu na pozornici, i slično), u stvari, predočava deo Stupičine organizacije procesa režije, a samim tim ukazuje na uzajamnost i komplementarnu uslovljenost organizacije rada i umetničkog stvaralaštva.

O nastanku predstave svedoči veći broj umetnika i tehničkih saradnika. Dragoceni su podaci koje pružaju Janko Marinković, asistent režije, Veljko Marić, kompozitor, Danka Pavlović, kostimograf i Ante Ivelja, sufler. Iz raznih napisa samoga Bojana Stupice, Lazić je objavio dva priloga, u kojima reditelj piše o svome metodi rada i o svome pristupu *Dundo Maroju*. Objavljeni su, takode, i eseji Marka Foteza o Držičevom delu, kao i ponese-na pohvala Milenka Misailovića trajnim vrednostima predstave *Dundo Maroje* u režiji Bojana Stupice. Najzad, knjiga je zaključena ogledom Radoslava Lazića o Stupici kao graditelju moderne režije.

Poduhvata kao što je ovaj Radoslava Lazića, nema mnogo u našoj teatrologiji. Ova publikacija predstavlja uputno štivo, praktikum, za studente režije i dramaturgije, gde se na primeru izvanserijske predstave mogu istraživati njeni konstitutivni elementi i izučavati sve faze rada, koje je neophodno savladati, na stvaranju pozorišnog čina - same predstave.

Pozorišnoj javnosti ostaje nada da će, kada zaostavština Bojana Stupice postane dostupna za izučavanje, biti štampana i njegova knjiga režije *Dundo Maroja*; tada će teatrolozima biti omogućeno da analitički pristupe tumačenju Stupičinog rediteljskog metoda primenjenog u postavci ove značajne predstave, a time i njegove rediteljske poetike uopšte.

Radimir Putnik

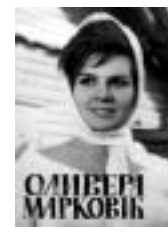
MONOGRAFIJE

MARIJA CRNOBORI
Priredio Aleksandar Milosavljević
cena: 500 dinara

MATA MILOŠEVIĆ
Priredile:
mr Ksenija Šukuljević - Marković i Olga Savić
cena: 500 dinara

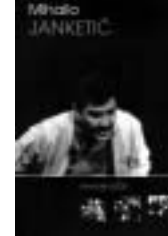
LJILJANA KRSTIĆ
Priredila Ognjenka Milićević
cena: 500 dinara

OLIVERA MARKOVIĆ
Priredio Feliks Pašić
cena: 500 dinara

STEVAN ŠALAJIĆ
Priredio Petar Marjanović
cena: 500 dinara

MIHAILO JANKETIĆ
Priredio Veljko Radović
cena: 500 dinara

BRANKA VESELINOVIĆ
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

PETAR KRALJ
Priredila Ognjenka Milićević
cena: 500 dinara

RADE MARKOVIĆ
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

MIRA BANJAC
Priredio Zoran Maksimović
cena: 500 dinara

VLASTIMIR ĐUZA STOJILJKOVIĆ
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

STEVO ŽIGON
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

PETAR BANIĆEVIĆ
Priredio Raško V. Jovanović
cena: 500 dinara

IVAN BEKJAREV
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

PORUŽBENICA

Neopozivo poručujem pouzecom sledeća izdanja Saveza dramskih umetnika Srbije:

1. Marija Crnobori	_____	primeraka
2. Mata Milošević	_____	primeraka
3. Ljiljana Krstić	_____	primeraka
4. Petar Kralj	_____	primeraka
5. Olivera Marković	_____	primeraka
6. Rade Marković	_____	primeraka
7. Stevan Šalajić	_____	primeraka
8. Mira Banjac	_____	primeraka
9. Vlastimir Đuza Stojiljković	_____	primeraka
10. Stevo Žigon	_____	primeraka
11. Mihailo Janketić	_____	primeraka
12. Branka Veselinović	_____	primeraka
13. Ivan Bekjarev	_____	primeraka

Poručene knjige i PTT troškove platiću poštaru prilikom preuzimanja
Naručilac:

Adresa:

Telefon:

Savez dramskih umetnika Srbije, Beograd, Studentski trg 13/VI, 2631 464, 2631 522, 2631 592;

KOPRODUKCIJA ZA "SVETOG GEORGIJA..."

Snimanje filma "Sveti Georgije ubiva aždahu" prema scenariju Dušana Kovačevića i u režiji Srđana Dragojevića, počeo će 6. maja naredne godine, na prostorima Republike Srbije i Republike Srpske.

Prva filmska produkcija ovog dramskog teksta koji je do nedavno igrao na sceni Ateljea 212 i još uvijek je na repertoaru banjalučkog teatra, realizuje se u koprodukciji Vlade Republike Srbije koja je izdvojila 1.550 000 evra i Vlade Republike Srpske sa investicijom od 750.000 evra.

"Tekst je zasnovan na istinitom događaju. Okvir priče je početak prvog svjetskog rata dok je njen portret ljubavna priča troje ljudi." - riječi su autora Dušana Kovačevića.

Role Gavriela i Mile Vukovića, povjerene su Sergeju Trifunoviću i Zoranu Cvijanoviću koji je u komadu "Sveti Georgije ubiva aždahu" igrao petnaest godina u Ateljeu 212. Đorđa Džandara

tumačit će Lazar Ristovski, producent filma.

"Drago mi je što sam došao do šanse da igram u ovom projektu. Mislim da ćemo kroz ovu saradnju naći još mnogo pravih razloga zbog čega saradujemo. Ovo će biti suštinski prava i iskrena koprodukcija, gde će učestvovati glumci iz Srbije, Republike Srpske kao i Akademije sa svojim kadrovima. Smatram da je "Sveti Georgije ubiva aždahu" jedan od najbolje napisanih komada Dušana Kovačevića, ali i Srbije uopšte, lik Đorđa je zaista takav da se samo može poželeti. Sa svim svojim dosadašnjim iskustvom uložiću sve u ovaj lik i film." rekao je Lazar Ristovski.

Budžet filma iznosi između tri i četiri miliona evra. Snimanje će trajati 12 nedjelja a premijera je planirana za početak 2008. godine.

Vanja Stevanović

Zoran Cvijanović, Lazar Ristovski, Srđan Dragojević i Dušan Kovačević na konferenciji za štampu

POLA VEKA BEZ DOBRICE MILUTINOVIĆA

Kada izgovaramo njegovo ime, prva asocijacija je TALENAT. Najomiljeniji glumac u istoriji srpskog pozorišta, umetnik izrazite individualnosti, markantne i lepe pojave, s glasom zanosne lepote i temperamentom kojem po lirskoj emocionalnosti nije bilo premca.

Bilo je krajem XIX veka u srpskom pozorištu više glumaca blistavog dara, velike stvaralačke energije i umetničke vrednosti, poput Toše Jovanovića, Milorada Gavrilovića ili Ljube Stojanovića. Ali među svima njima, smataju teoretičari pozorišta, izdvajao se svojom ispoljenom

individualnošću, bujnom, uvek nadahnutom prirodom, lirskom razneženošću DOBRICA MILUTINOVIĆ (30.8.1880. Niš-18.6.1956. Beograd).

Dobrica potiče iz imućne i ugledne trgovačke porodice u Rumi gde su mu se rodili otac, brat i sestra. Zbog ekonomskih neprilika, otac se sa porodicom preselio u Niš, zatim u Kragujevac, pa Jagodinu. Debitovao je kao učenik petog razreda, (koji nije završio) kada je doputovao u Niš da se prijavi u tada značajno Gradsko pozorište "Sindelić". Posle toga njegov umetnički uspon ide neочеćivano brzo. Na vrlo uspešnom gosto-

vanju "Sindelića" u sali beogradske kafane "Kolarac", bivši dramaturg Milovan Glišić zapazio je darovitog Milutinovića i svesrdno ga preporučio Narodnom pozorištu, gde ga angažuju za stalnog člana, što je bilo neobično za tadašnju praksu. Tadašnji upravnik, Branislav Nušić, šalje ga 1900. godine u Minhen na umetničko usavršavanje u glumi. Njegova slava je brzo i stalno rasla, tako da je desetak godina uoči Prvog svetskog rata i četrdesetak godina posle njega bio, nesumnjivo, najomiljeniji srpski glumac. Samo je austrougarska okupacija u toku Prvog svetskog rata -kada je zarobljen na Drini i proveo četiri godine u zarobljeništvu- značila potpuni prekid u tom stalnom stvaralačkom razvoju.

Izvanredno lep izgled, naročito efektivna pojava na sceni, zatim umetnički skladno razvijeni elementi glume u igri i velike herojske partije, i sa jakim umetničkim efektima, sve je to doprinelo njegovoj velikoj popularnosti, pa se još za života stvarala legenda o njemu u duhu i mašti njegovih mnogobrojnih poklonika. Milutinović se tokom čitave karijere zadržao u ozbiljnom dramskom fahu, na koji ga je upućivala njegova vrlo topla, osećajna, neposredna i liriska priroda. Igrao je Dženera u komadu "Lukrecija Bordžija", Igoa, Šilerovog Don Karlosa, Šekspirovog Romea, Marka Antonija, Otela, Šajloka, Kralja Lira), P. Korneja (Sid), J. F. Šilera, F. Dostojevskog (Raskoljnikov), L. Tolstoja (Feđa Protasov), i u nacionalnom repertoaru, Maksima Crnojevića Laze Kostića, Stojana u Koštani i efendi Mitu u 'Nečistoj krvi' i I. Vojnovića (Orsat Veliki).

Dobrica je bio jači od sopstvenog ubeđenja i stoga je uspevao da ga nadvlada. Bio je naočito, urođene unutarnje otmenosti i gordosti, uvek krhkoj zdravlja, ali ispunjen beskrajnom željom za životom. Svim svojim vrlinama, pa čak i manama puštao je na volju. Ta totalna predanost životu kao sreći delovala je na njegovo ponašanje i u svakodnevnim situacijama. Nije podnosio nikakvu stegu, bežao je od svake bezličnosti, užasavao se navika, grozio se na pomisao da bi mogao da živi ukalupljeno. Zadovoljstva nikada nije

ograničavao, a njih je nalazio svuda, pogotovo na ulici i u kafani. U pozorištu se nije dugo i nepotrebno zadržavao, ali je najčešće bio u njegovoj blizini. Umeo je da pije preko mere, ali njemu nije bila potrebna uteha i zaborav. Sve što je radio činio je iz zadovoljstva, pa mu je i alkohol bio deo atmosfere u kojoj je mogao slobodno da uživa. Mogao je sebi da dozvoli ono o čemu su drugi možda samo sanjali. Stvarane su anegdote o njegovoj romantičarskoj opuštenosti, beskrajnim sedeljkama, mamurlucima, dosetkama, zaklinjanjima na prijateljstva, lakomljenim potpisivanjem menica drugima, ljubavnim avanturama, zanosima. Od njega se vremenom nije tražilo da radi, da se zamara, angažuje, uzbuđuje ili žrtvuje. Postao je legenda za života. Celog života bilo je onih koji su ga hvalili i onih koji su ga osporavali. U svemu tome je bilo preterivanja. Dobričina popularnost bila je stalno podsticana raznim paradoksim vremenom i postala je potreba koja se preobrazila u iluziju dugog trajanja. Svi hroničari se slažu u jednom - bio je ne samo miljenik pozorišne publike, već i običnog sveta koji se nije baš mnogo razumevao u pozorišne čarolije.

Po njemu se gluma, u osnovi, i nije mogla naučiti - to je neraskidivi deo ljudske prirode, a njen izraz zavisi od nadahnuća i te organske sposobnosti da se stvaraju i iskazuju kreirana osećanja i doživljavanja. Dobrici je teško padalo igranje iz večeri u večer, ponavljanja, probe, pa i duge i bezizražajne predstave. Veoma je oscilirao u formi te se događalo da jedne večeri bude zadivljujuće impresivan, a sledeće se ni izdaleka to sve čak ne da ni naslutiti, kao da je potpuno drugi čovek. Sve je kod njega na sceni bilo stvar trenutka. Kada inspiraciju nije nalazio direktno u rečima, maštom je u sebi dočaravao pojmove, simbole, slike, daleka vremena i ličnosti onako kako ih je zamišljao i osećao. Velika preosetljivost nije mu uvek priznavana kao vrlina. Zbog predrasuda koje su se vukle još iz putujućih pozorišta, zamerano mu je ponekad što ne ume i ne igra komedije. Međutim, ta navodna jednostranost Dobrici nikada nije smetala u osvajanju prostora za igru i u drugom repertoaru. Glumio je

ljubavnike, heroje i stradalnike. U osnovi je bio predodređen za tragediju. U tom usmerenju često je išao do kraja, izvlačeći iz svoje podsvesti slike stravične ljudske patnje, grčevite borbe sa smrću i užasavajuće istine. Takvih moći nije imao nijedan srpski glumac koji je do sada viden i zapamćen na srpskoj sceni. Svim onim što je činio neprekidno je samo dokazivao da glumca ne treba tražiti van pozornice, samo tu on može da potvrdi i ostvari svoju stvaralačku i ljudsku autentičnost. Neko od pozorišnih poklonika je primetio da se takvim ljudima u svetu dižu spomenici. Ovdje, je Dobrica bio boem, bekrija, za većinu onih, koji ne znaju šta je pravo pozorište. On je bio DOBRICA do svoje pedesete godine. Posle je postao Dobrica Milutinović. Tu se ubacilo prezime. A čim osetimo potrebu da nečije ime, kršteno ime, rodno ime, dopunimo prezimenom, znači da smo svesni da pred nama tu nije više ona prava veličina. A vladar jeste bio. Vladao je scenom! Glumac Vitomir Bogić je jednom prilikom duhovito konstatovao "Kud mi dadoše da alterniram sa veličinom!" Glumci to retko izgovore. Vitomir Bogić nije bio rdav Sirano. Ali je bio običan Sirano.

Kada je pao u postelju, o njemu je brinulo pozorište, glumci i prijatelji. Bila su mu dodeljena i dva odlikovanja, Orden rada prvog stepena i Orden zasluga za narod prvog stepena. Dugo je bolovao, da bi konačno u noći između 17. i 18. novembra 1956. napustio ovaj svet. Iz poštovanja prema glumačkom velikanu, posmrtni ostaci bili su izloženi u foajeu Narodnog pozorišta. To je bio prvi put da se takva čast ukaže jednom glumcu. Na Novom groblju priredan mu je veličanstven ispraćaj u kome su učestvovala hiljade Beograđana. Sahranjen je u Aleji velikana. Bilo je još glumaca koji su imali takvih osobina i moći, i boljih rola od njega, ali nisu doživeli ni izbliza da, za života budu toliko uvažavani i obažavani kao što je to doživeo Dobrica Milutinović.

Anita Panić

Dobrica Milutinović

"ČOVEK NIJE STVORIO NIŠTA ŠTO JE NADŽIVELO KNJIGU."

Pozorišna biblioteka pripada tipu specijalnih biblioteka, heterogenih, sa uskospecializovanim fondom, sa predmetnim fokusom iz područja pozorišne umetnosti, sa detaljno razrađenim stručnim katalogom (UDK). Specijalna biblioteka je stoga veoma bliska univerzitetskim bibliotekama, posebno akademskoj biblioteci.

Korisnici pozorišne biblioteke su uskosučeno profilisani. Uglavnom su to teatrolozi, pozorišni kritičari, istoričari pozorišne umetnosti, profesori i studenti akademija i fakulteta, maturanti, zaposleni u pozorištu i drugim srodnim institucijama kulture, aktivni i samostalni umetnici, penzionisani članovi pozorišta i drugi. Biblioteku Srpskog narodnog pozorišta mesečno poseti preko 400 korisnika: 40% naučnika i umetnika, 30% studenata i 30% ostalih. Ovi podaci su sistematično obrađivani na osnovu briž-

tom i da podstakne na korišćenje bibliotečke građe. Da bi se podstaklo na korišćenje bibliotečke građe, pozorišni knjižničari, pozorišni bibliotekari, informatori moraju se dobro upoznati sa pozorišnim fondom. Zato je najbolje da zaposleni u biblioteci budu stručnjaci iz oblasti pozorišne umetnosti sa položenim stručnim ispitom iz bibliotekarstva. Cilj je poznavanje bibliotečke građe iz oblasti pozorišta, kako bi se stavila na raspolaganje korisnicima, pod uslovom da je fond sreden po određenom principu. Fond pozorišne biblioteke nema potrebe da se uređuje po stručnom principu, jer se stručnim katalogom pružaju informacije na jednom mestu.

Najekonomičnije, iskustveno potvrđeno, jeste da se fond sredi po "numeruns curens" - u, tj. tekućoj signaturi i formatu knjige. Takav je fond Biblioteke Srpskog narodnog pozorišta koji broji 25700 primeraka monografskih publi-

česće se svede na traženje pomoći od bibliotekara, jer se očekuje da u svakom trenutku zaposleni najbolje poznaju materiju koju korisnik pretražuje.

2. korisnik ne može da se seti, ili ne zna prezime i ime autora, što se dešava u 40% slučajeva. Tada se konsultuju leksikoni, dela svetske književnosti, razni pozorišni repertoari, godišnjaci, spomennice. Takva dragocena pozorišna izdanja gotovo uvek imaju indeks dela i autora, uglavnom su hronološki uređeni, što je vrlo bitan podatak za pozorišne istoričare i istraživače pozorišne umetnosti.

2. FOND

Naredni zadatak za pozorišnu biblioteku je i da **popunjava fond** dezideratima, odnosno literaturom koja je najčešće i najviše potraživana. Takva literatura se može statističkim podacima

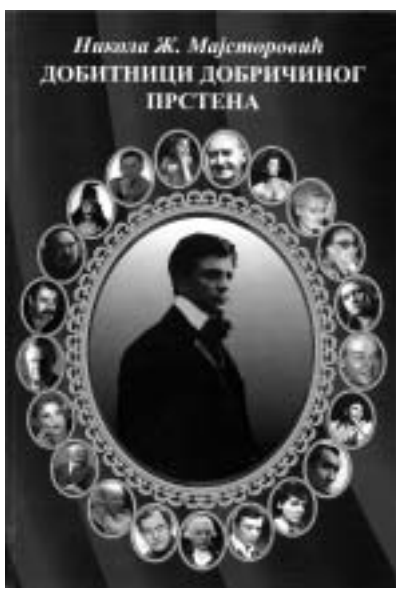
Kod nabavke se vodi računa o malom tiražu pozorišnih publikacija, što povlači i višu cenu, jer može biti da je izdanje autora i slično. Pri tom, realizacija nabavke mora biti na što višem nivou, tj. da nerealizovanih zahteva ima što manje.

Zadatak pozorišne biblioteke je i da korisnike informiše o pristiglim publikacijama: monografskim i serijskim, tako što se izrađuje **informatore**: nedeljni ili mesečni, već u zavisnosti od količine pristiglih i obrađenih publikacija. U informatoru će se naći bibliografski opis pristiglih publikacija; opis će se uazbučiti, hronološkim sledom urediti po godini izdanja, od najstarijeg izdanja do najnovijeg, ili obrnutim redosledom. Ovaj informatore se može i tematski izraditi: posebno za umetnike u Drami, Operi i Baletu, za zaposlene u ostalim službama. Svaka služba u Pozorištu je specifična, a opet su sve u funkciji uspešnog

koja odoleva zahtevima 21. veka: elektronskoj knjizi.

Pozorišna biblioteka 20. veka i bez najnovije tehničke opreme može funkcionisati, ali biblioteka 21. veka bi pružila brži pristup informacijama, a s tim u vezi i većim stepenom informisanosti i znanja, kao i odlučnijom primenom usvojenog znanja.

Treba znati da 21. vek nosi i **obilje informacija**, pri tom jedna pozorišna biblioteka treba prepoznati i manje korisne informacije i informacije čiji sadržaj zastareva u tom procesu razmene i inteziviranjem potreba za novim aktuelnijim informacijama. Jedno od rešenja može se videti u **međusobnom povezivanju specijalnih pozorišnih biblioteka u Srbiji** i stvaranju jedinstvenog uzajamnog kataloga, koji bi se formirao na osnovu postojeće literature neophodne svakom pozorištu.

ljivo vođenih beležaka o broju i vrsti korisnika i literature kojom se koriste. Korišćena literatura se može razvrstati na:

1. obaveznu literaturu i lektiru;
2. referensna zbirka, rečnici, enciklopedije, leksikoni;
3. teorija i istorija pozorišta,
4. periodika, časopisi, novine;
5. dramski tekstovi, adaptacije, dramatisacije;
6. muzika, opera;
7. balet, igra, folklor;
8. kostimi, scenografija;
9. jezik, književnosti
10. literatura iz oblasti slikarstva, arhitekture, lepe književnosti

Praktično znači da studenti najčešće koriste: obaveznu literaturu i lektiru; referensnu zbirku, teoriju i istoriju pozorišta, periodiku, dramske tekstove. Umetnici i naučnici: referensnu zbirku, teoriju i istoriju pozorišta, periodiku, dramske tekstove, ostalo. Muzički i baletski umetnici koriste najviše literaturu iz oblasti: muzike, opere, baleta, folklor. Za rad kostimografa neophodna je literatura iz oblasti istorije kostima, mode, uniformi, frizura, modnih detalja i slično.

Kako bi u praksi jedna pozorišna specijalna biblioteka mogla da ostvari svoju funkciju, neophodno je upoznati se sa njenim zadacima.

1. SLUŽBA ZA RAD SA KORISNICIMA

Zadatak jedne pozorišne biblioteke je da osigura službu za rad i uslugu korisnika. Služba bi trebalo da omogućiti, a pri

kacija. Bibliotečka građa Biblioteke Srpskog narodnog pozorišta izdvojena je u posebnu prostoriju. Mnogi korisnici bi hteli da uđu u depo i pregledaju šta ih interesuje. Uz pratnju zaposlenog u Biblioteci to je isprobano. Međutim, konstantovano je da je pretraga na takav način besmislena. Korisnici misle da fond treba biti uazbučen ili predmetno određen, što bi praktično bilo izvodivo, ali kod biblioteke sa manjim fondom (oko 3000 publikacija). Tako bi se mogle urediti manje, privatne i kućne biblioteke. Ali da bi fond bio korišćen, a bibliotečka građa što više pretraživana, potreban je sistematski izrađen katalog.

Jedna ozbiljna pozorišna biblioteka mora imati kataloge:

- alfabetski
- predmetni i
- decimalni

Preporučljiva je i izrada kataloga **dramskih i drugih dela po naslovu**, jer je takav katalog najčešće pretraživan i najjednostavniji za mlade korisnike. Međutim, ovde leži jedan od problema u radu sa korisnicima. Korisnici najviše pretražuju, na primer, određen dramski tekst po katalogu po naslovu. Zašto? Razlog treba tražiti:

1. u nepoznavanju pretraživanja alfabetskog kataloga ili nesnalazanju kroz takav katalog. Prezime i ime autora traženog dela obrađuje se u originalu. Tako se neće naći kataloške jedinice za Šekspir Viljem, već Shakespeare William. Da bi se izbegao nesporazum prilikom takvog pretraživanja, izrađuje se uputni listić sa zadatkom da najbržim i najkraćim putem dovede korisnika do traženih informacija, ili se konsultuje referensna zbirka, ili bibliotekar. Naj-

izraziti, ako se brižljivo prate zahtevi korisnika za publikacijom koju pozorišna biblioteka ne poseduje. Ako se određena publikacija u kraćem vremenskom periodu, od na primer 5 dana, potražuje više od 2 puta, pozorišni bibliotekar pristupa nabavci publikacije postupkom kupovine, razmene, međubibliotečkom pozajmicom, upućivanjem korisnika na drugu pozorišnu biblioteku za koju se utvrdi da poseduje traženu publikaciju.

izvođenja pozorišne delatnosti. Tako treba i cilj **delovanja pozorišne biblioteke** usmeriti:

- upućivanje na aktuelna dešavanja iz oblasti pozorišne umetnosti,
- koordiniranom nabavkom podmiriti potrebe korisnika,
- uticati na aktivno samoobrazovanje zaposlenih u pozorištima sa ciljem demarginalizovanja zaposlenih u društvenim kretanjima,
- podsticanje na čitanje, istraživanje, korišćenje štampane knjige

Pozorišna biblioteka je intelektualni kapital svakog pozorišta. Svako pozorište koje radi na razvijanju biblioteke, promovise svoje kulturno nasleđe.

Ne treba dozvoliti da takvo bogato kulturno nasleđe ostane na nivou podatka. Ono treba da bude deo okruženja u kojem egzistira znanje i svest o kulturnom nasleđu pozorišta.

Ivana Ilić
pozorišni bibliotekar

**OPSTANAK LUDUSA
OMOGUĆAVAJU
MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE I
GRADSKI SEKRETARIJAT ZA KULTURU BEOGRADA.
ZAHVALJUJEMO, U IME
ČITALACA I REDAKCIJE.**

